

Esben Lunde mørkelægger

Ministrene for energi, miljø og erhverv – Lilleholt, Esben Lunde og Brian Mikkelsen – holdt i august pressemøde om regeringens klimatilpasning ude i Vestmagens natur, overværet af pressefotografer ...

”AU har endnu ikke beregnet et 2016-tal, som er sammenligneligt med det afstrømningskorrigerede tal 61.605 ton N fra 2015. Der er derfor heller ikke et foreløbigt tal, et udkast, noter med angivelse af usikkerhed ift. dette tal, som AU kan udlevere”, svarede **AU-chefkonsulent Poul Nordemann**, da FORSKERforum søgte aktindsigt i data til NOVANA 2016-rapporten. Data hertil skulle være færdigpudset 3. oktober med henblik på udgivelse i starten af november.

Men disse data er tilsyneladende blevet politisk sprængstof. Miljøministeriet konstaterede nemlig i maj, at et laboratorium havde lavet en analysefejl, og den fik selveste ministeren til at udsende en fejlmelding (16. juni). FORSKERforum afslørede så via aktindsigt, at ministeriet i al hemmelighed har udskudt offentliggørelsen af NOVANA-rapportering til d. 29 marts – altså 4 måneder. Og Miljøstyrelsen benyttede så i øvrigt den presseomtale til at forlænge mørkelægningen til 5-7 måneder...

Anonym ekspert: AU har de ønskede data

De afstrømningskorrigerede data er ventet med særlig spænding, fordi det er den første indikation på, om Landbrugspakkens tilladelse til ekstra spredning af kvælstof på landbrugsjord i 2016 faktisk førte til større forurening af det danske havmiljø. Alle eksperter regner med en stigning, men det strider mod Landbrugspakkens forudsætning og mod EU's vandrammedirektiv

– og så kommer næste stormløb på miljøminister Esben Lunde Larsen.

En vandmiljøekspert – anonym, fordi ”de data er en politisk hvepserede” – siger, at Nordemann taler mod bedre vidende: ”Det ligner et cover-up for ministeriet. Selvfølgelig har AU-DCE et tal, ’afstrømningskorrigerede data’, men som en del af Miljøministeriets udsættelse har de fået pålagt at mørkelægge alle data med henvisning til, at man ikke kender konsekvenserne af fejlanalyserne”.

FORSKERforum har fået aktindsigt i konsekvens-udredningen (24. maj) fra det firma, som lavede fejlanalyserne. Og på den og anden information, vurderer miljøeksperten:

”Jeg vurderer – efter konferering med andre eksperter – at fejlanalyserne påvirker de afstrømningskorrigerede data med ca. 5 pct. opad. Det resultatet er AU sikkert også kommet frem til, og det kunne de jo meddele FORSKERforum, inkl. forelæggende data. Tallene bliver ikke bedre af at vente”, siger han.

”Men det blokeres sandsynligvis af ministeriet, som ønsker udsættelse – worst case med den bagtanke, at vi aldrig får data for 2016 med henvisning til, at fejlanalyser betyder, at ’usikkerheden er for stor’ ...”

FORSKERforum har klaget til Ombudsmanden over AU's tilbageholdelse af data.

jø

Danmark bundskaber 3
- i international benchmarking på uni'ernes og ansattes frihedsgrader

Regeringens sprogstrategi 6
Rygte: Efter ti måneders ventetid kommer den endelig: To regionscentre får tidsbegrænset 100 mio.

Kritik: Luther-skønmaleri 9
Kritiske Luther-forskere undrer sig over ukritisk Luther-fejring

Coverup bag Esbens mørke 10-12
Miljøstyrelsen udsætter miljørapportering uden saglige begrundelser. Og AU-DCEs vandforskere giver dem et alibi

Fusk-sager med ny procedure 14
Ny klage-vej har gråzoner, som lokale Praksisudvalg skal finjustere

KUs Microsoftaftale mørkelagt 16
Så det er umuligt at tjekke om forskernes frihedsrammer, ophavsret og publiceringsfrihed

Politisk opfordring: Flere håndværkere 21-25
- men de unge foretrækker gymnasiet og uni'. FORSKERforum fortæller om de unges uddannelsesveje og -valg.
ANALYSE

Overuddannelse er en myte

‘Lad os gøre op med overuddannelsen’ lød det fra forbundsformændene Claus Jensen fra Dansk Metal og Kim Simonson fra HK (Berlingske, 3. april 2016). De refererede, at vi i Danmark vil mangle 70.000 faglærte i de kommende 10 år. Dansk Metal og HK meldte ud at lønningen – meget fornuftigt – var at gøre noget ved manglen på praktikpladser. Samt – også fornuftigt – få et voksen-, efter- og videreuddannelsessystem, som hænger sammen. Løsninger koster penge, og der ville forbundsformændene gerne pege på, at pengene skulle komme fra de lange videregående uddannelser. De havde nemlig fundet at *‘samtidig vil omkring 55.000 personer med en lang videregående uddannelse være i overskud i år 2030.’*

Overuddannelse er siden ofte dukket op. I en tid med ‘fake news’ og ‘alternative fakta’ kan det imidlertid godt svare sig at kigge nærmere på bombastiske tal. Passer det, at der i fremtiden være et stort overskud af overuddannede? Eller: Er ‘overuddannelse’ en myte?

Akademikerne (AC) svarede med en analyse, hvor et fakta-ark viste, at kandidatproduktionen gennem de seneste 20 år var fordoblet, og samtidig var ledigheden for akademikere halveret og en smule lavere end den samlede ledighed på arbejdsmarkedet. Nyuddannede kandidater har høj ledighed det første år, men efter nogle år er ledigheden meget lav.

Mange har bud på fremtiden, og forud for kommentaren publiceredes i maj 2015-rapporten **“Prognose for mangel på ingeniører og naturvidenskabelige kandidater i 2025”**. Her var det IDA og DI, som nåede frem til, at der i 2025 vil mangle 13.434 ingeniører og naturvidenskabelige kandidater. Fakta-arket fra AC

fremførte ligeledes, at der ikke var tegn på, at der i fremtiden ville være for mange akademikere.

Der er altså ikke tegn på overuddannelse i betydningen, at kandidaterne ikke kan finde job. Men finder de job på det rette niveau?

AC’s faktaark fortæller, at 96% er i akademiske jobs.

Og en økonomisk analyse af overuddannelse i OECD-lande (Centre for Global Higher Education, 2016) viser, at vi i Danmark ligger noget over de andre nordiske lande. Måske fordi undersøgelsen baserer sig på 25-65 årige, og nyuddannede er i Danmark ofte nogle år om at finde job på rette niveau.

På det personligt økonomiske plan får overuddannede faktisk noget ud af deres overuddannelse, fx højere løn ved sammenligning med andre i samme jobtype. Så overuddannelsen var i den økonomiske virkelighed alligevel ikke spildt. Selvom rapporten har fokus på økonomi, er der opmærksomhed overfor andre sider: *‘External benefits (social trust, volunteering and political efficacy) are found to be associated with higher education in most countries’*. I en tid med fokus på ‘dannelse’ og ‘kvalitet’ bør de nævnte gevinster ses som positive for den samfundsmæssige sammenhængskraft.

Selvfulgelig bør politikere både se fremad gennem beregninger og også prøve at påvirke fremtiden i den retning, de ønsker. På trods af, at al erfaring siger, at vi har meget vanskeligt ved at beregne os til fremtiden, ses fremskrivninger ofte som realiteter. Selv ærke-liberale sætter ofte fremskridtet

i planøkonomi-gear. Men det er ikke holdbart. Det gælder også for individet. At studere længe er ingen plan-garanti for, at der står en stilling klar til den langtids-studerende. Men viden kan komme i spil på mange måder. I FORSKERforum #308 glædede en ph.d. i arkæologi sig over, at hun i forløbet havde lært sig masser af job-relevante kompetencer. Flere arbejdsgivere bør få øjnene op for det løft, ansættelse af langtuddannede kan give virksomheden. Djøf og Akademikernes A-Kasse viste i foråret, at ansættelse af den første akademiker for små og mellemstore virksomheder med flere end 10 ansatte betød, at virksomheden fik skabt 8,2 nye jobs. Det er beskæftigelsesudvikling!

FORSKERforums analyse af uddannelsesmarkedet i dette nummer (s. 22-25) fortæller, at mens politikerne taler om at opruste de erhvervsfaglige uddannelser, så nedskærer samme politikere uddannelserne. Og det sker på alle niveauer: De korte, de mellemlange og de lange uddannelser.

Forbundsformændene refererede fra en LO-rapport, som i 2030 forventer et overskud af ufaglærte på ca. 145.000 personer. Heri består vores reelle problem om uddannelse. Det er tvingende vigtigt at sætte ind med kvalifikations-programmer for denne udsatte gruppe. Rapporten udkom i februar 2015, og presset på forudsigelige og repetitive jobs er ikke blevet mindre.

Så ja! Lad os sammen gøre op med overuddannelse som begreb. Man kan ikke vide for meget. Mere uddannelse skaber muligheder og velstand for den enkelte og vækst for samfundet. Viden skaber vækst!

Forskningsfrihed: Danmark får EU-bundkarakter

Nogle af FORSKERforums læsere synes måske, at bladet fortæller for meget om "forskningsfrihed", for det går jo meget godt. Men så godt går det altså ikke, hvis det måles internationalt.

Det fortæller en EU-benchmarking, hvor Danmark indtager en trist placering i bunden (nr. 24 ud af 28), når det handler om akademisk frihed og forskningsfrihed. Kun lande som Ungarn og England ligger længere nede, men det står nu heller ikke for godt til i Sverige. I toppen af listen ligger lande som Kratiem, Spanien, Tyskland og Frankrig (SE LISTEN).

Og bundplaceringen er faktisk den samme som for ti år siden, hvor seniorforsker Terence Karran fra Lincoln også lavede benchmarking på de samme parametre.

Parametre på akademiske frihedsgrader

Akademisk frihed er i sammenligningen samle-definition, som dækker over frihed i alle akademiske henseender forskernes frihed til selv at vælge forskningsemne og til at fortælle åbent om deres resultater. Samt ikke mindst, hvor godt beskyttet denne frihed er i lovgivningen.

Danmark opnår sin laveste score inden for -akademisk frihed i lovgivningen med et 5-tal (på en 25-skala). Danmark mangler grundlæggende en egentlig definition af, hvad der menes med akademisk frihed, og der er ingen sanktioner over for institutioner, som ikke sikrer den

Af andre parametre i undersøgelsen indgår: Danmark har ingen "tenure", men dårlig jobsikkerhed for forskerne, som let kan fyres. Akademisk frihed er ikke skrevet direkte ind i den danske grundlov (som fx Spanien). Danmark har ikke et uafhængigt organ (en uni-Ombudsmand), som skal holde øje med, at universiteterne lever op til deres ansvar for at sikre akademisk frihed.

Kritiker: Lovgivningen forværret siden benchmarkingen

Siden 2007-sammenligningen har der også været en evaluering (2009) ved internationale eksperter, og 6.502 forskere protesterede over frihedsgraderne. Evalueringen førte til, at Uni-loven blev justeret, så ledelserne forpligtes til i højere

grad at inddrage medarbejderne, har det har ifølge sammenligningen ikke flyttet noget ved frihedsgraderne.

Lektor Claus Emmeche var den af initiativtagerne til underskriftsindsamlingen: "Det der oprindeligt fik så mange til at skrive under, var basalt set, at et krav om, at der skulle indføre en styreform på universiteterne, der byggede på selvstyre og akademisk frihed. Men i lovjusteringen beholdt man den nuværende topdown-styring, hvor det er bestyrelsen, der ansætter rektor, der ansætter dekanen, der ansætter institutlederne, og hvor der ikke kom mere 'akademisk selvstyre og medbestemmelse' til forskerne".

Emmeche peger så i øvrigt på, at 2017-lovstramning – som ikke er med i benchmarkingen (fra april 2017). faktisk forværrer Danmarks status i benchmarkingen, fordi der er kommet en nu udpegningsprocedure for bestyrelsesmedlemmer – og især bestyrelsesformanden – som kan føre til en indirekte ministerudpegning.

Uni-minister Pind: Ikke mål på den reelle frihed

Over for Videnskab.dk svarer uni-minister Søren Pind (pr. mail), at han noterer sig kritikken "med interesse", men

han mener samtidig, at Karrans studiet ikke måler på "den reelle akademiske frihed", som danske forskerne oplever, derimod på de formelle lovgivningsmæssige rammer.

Men da ministeren ikke har undersøgelser af "den reelle akademiske frihed", refererer han videre til frihedsgraderne i lovgivningens formelle tekst: "Det følger klart af universitetsloven, at universitetet har forskningsfrihed, og at universitetet skal værne om universitetets og den enkeltes forskningsfrihed og om videnskabetsetikken. Det betyder konkret, at den enkelte forsker har forskningsfrihed inden for sit faglige ansættelsesområde med de forpligtelser, der følger af ansættelsesforholdet".

Og så henviser uni-ministeren i øvrigt til, at regeringen har afsat 9 mio. kr til projekter, som netop nu er ved at "belyse integritet i forskningen". Men fokus i opslaget fra maj 2016 handlede ikke om at undersøge frihedsgrader – udtrykket "forskningsfrihed" indgik ikke i opslaget – derimod at undersøge svigtende integritet, der kan få forskere til at fuske: "...mekanismen i bestemte forskningsmiljøer fører til en tvivlsom forskningspraksis".

Table 12. Overview of results in main categories for individual countries.

Country	Total	Academic freedom in legislation	Institutional autonomy in legislation	Self-governance in legislation	Job security	Constitution and international agreements
Croatia	69	20	13	14	4.5	17.5
Spain	66.5	15	8.5	12	11	20
Bulgaria	65.5	15	9	14.5	9.5	17.5
Germany (Mean: Bavaria and North Rhine-Westphalia)	64.5	17.5	9.25	12.25	8	17.5
Austria	63.5	20	12	9	5	17.5
France	63.0	20	7	6.5	15.5	14.0
Portugal	61	10	9	11.5	10.5	20
Slovakia	60.5	20	8.5	12.5	1.5	18
Latvia	60	20	10	10.5	3	16.5
Lithuania	59.5	20	11	6	5	17.5
Italy	57.5	10	9	8	11.5	19.0
Greece	55.5	5	4.5	10.5	20	15.5
Finland	55	15	15	3	3	19
Poland	54.5	10	9.5	12.5	5	17.5
Romania	53.5	15	8	12.5	5.5	12.5
Cyprus	53	10	8	12.5	10	12.5
Ireland	52.5	15	12.5	3	10.5	11.5
Slovenia	52.5	5	8.5	11	10.5	17.5
Czech Republic	51.5	15	8	11	2	15.5
Belgium (Mean: Walloon and Flanders)	49.25	10	8.5	7.5	9.25	14
Luxemburg	47.5	15	9	6	3.5	14
Netherlands	44	10	9	5.5	3.5	12.5
Sweden	39.5	5	6.5	3	8.5	16.5
Danmark	38.5	5	9	6.5	5.5	12.5
Hungary	36	5	2.5	9	8	11.5
Malta	36	0	10.5	6	8.5	11
United Kingdom	35	5	13.5	0	5.5	11
Estonia	34	0	10.5	4.5	1.5	17.5
Mean (St Dev)	52.8 (10.5)	11.9 (6.3)	9.3 (2.6)	8.6 (3.9)	7.3 (4.3)	15.6 (2.9)

Har du TIP til FORSKERforum?

- OM UMULIGE STRAMNINGER AF JERES ARBEJDSNORMER
- OM HELT URIMELIG FORVALTNING AF DIN ANSØGNING
- OM MISBRUG AF DIT ARBEJDE
- OM EN LEDERS MISBRUG AF SIN MAGT
- ELLER LIGNENDE

DU SKAL SELVFØLGELIG STILLE MED EN VIS FORM FOR DOKUMENTATION, MEN DU ER SIKRET FULD ANONYMITET.

HENVENDELSE:
FORSKERFORUM@DM.DK
EL. TEL. 2033 4533

INDKLAGET FOR PRESSENÆVNET

Må FORSKERforum kalde forsker for "klimaskeptiker"?

FORSKERforum bragte i sidste nummer en artikel, som handlede om Kristeligt Dagblads forvredne fremstilling af dilemmaet 97/3 pct. klimaforskere, hvor to synspunkter blev sat (lige) op overfor hinanden, hvor det ene var klimakritisk (som de 97 pct.) mens modsynspunktet var klimaskeptikerens (Pepkes, de 3 pct.s).

Artiklens – og andre af det nummers artikler – handlede om det forskningsmæssige, politiske og journalistiske dilemma i vægtningen af de 97/3 pct. klimaforskere – og professor Katherine Richarsson konstaterede, at opstillingen af det klimakritiske og det klimaskeptisk som værende lige overfor hinanden ikke er seriøst: *"Det er ikke seriøs information af læserne, men derimod farligt for den offentlige forståelse af klimaspørgsmål, når folk ikke gøres klogere på, om klimaforandringer forøger orkaners intensitet"*.

DTU-seniorforsker Jens Olaf Pepke Pedersen var omtalt i Kristeligt Dagblads artikel. Hun sagde, at han med speciale i rummet og i solen går ind i klimaforskningen *"med snæver fag-ekspertise"*. Og FORSKERforum karakteriserede ham som "klima-skeptiker".

Men FORSKERforums kritiske journalistik i grænselandet mellem forskning og politik er ikke lige populær. Psykologiprof. Helmuth Nyborg klagede til Pressenævnet – og Kristeligt Dagblad-artiklen har nu udløst en ny klage.

Pepke: Rumforsker, solforsker, klimaskeptiker?

Seniorforsker Pepke vil nemlig ikke finde sig i karakteristikkerne "rumforsker", "solforsker" eller "klimaskeptiker". Han mener, at de er *"skadelige, krænkende eller virker agtelsesforringende"* for ham, så derfor havde FORSKERforum pligt til at forelægge karakteristikkerne

for ham, før de blev trykt, ifølge reglerne for god presseskik.

FORSKERforum afviser dette. Dels med henvisning til, at FORSKERforum ikke har påstået, at Pepke ikke er "rigtig klimaforsker". Dels med henvisning til, at det skal være muligt at karakterisere (klima-)forskere ud fra deres særlige ekspertisefelt.

Og dels fordi Pepke faktisk i offentligheden er kendt både som "solforsker" og som "klimaskeptiker". FORSKERforum har vedlagt forskellig dokumentation, fx at man ved at google "solforsker Pepke" får mange hits, fx BERLINGSKE-artikler, hvor han ikke benægter eller lægger afstand til betegnelserne. Her siger han dog, at han hellere vil kaldes "klimarealist" end "klimaskeptiker".

PRESSENÆVNET vil afgøre sagen inden for de næste måneder.

CBS-normalt: Tidsbegrænset lektor

CBS udhuler ansættelsesbekendtgørelsen ved at ansætte to yngre forskere, RJ og SH, i midlertidige treårige ansættelser. Det er en konkret omgåelse af, at sådanne midlertidige ansættelser kun må være toårige.

Værre er imidlertid, ifølge DM-konsulent Jens Vraa-Jensen, at der er et principielt problem i at ansætte lektorer i midlertidige stillinger. Stillingsstrukturen siger nemlig: *"En stilling som lektor besættes normalt varigt, men kan også besættes tidsbegrænset, fx ved ansættelse af gæstelektorer eller i forbindelse med særlige projekter"*.

"Tidsbegrænsede ansættelser skal altså særligt begrundes – fx i den ansattes kvalifikationer eller i fagområdet – men det gøres ikke her, for begrundelsen er instituttets økonomi – og hvilken ledelse kan ikke bruge den begrundelse", spørger DM-konsulenten.

"CBS tolker tilsyneladende reglerne som en mulighed for, at man kan ansætte i den anormale stillingstype som tidsbegrænset lektor alene med henvisning til instituttets/institutionens økonomiske situation, og så kan ledelser jo argumentere for, at mange lektorstillinger skal være tidsbegrænsede stillinger. CBS åbner altså op for en generel underminering af stillingsstrukturens bestemmelser om, at lektorater normalt er varige ansættelser, og man er derfor ved at indføre lektorater uden tenure ad bagevejen".

DM-konsulenten udtrykker forståelse for, at de to har takket ja til de tidsbegrænsede lektorater. De har ikke klaget til fagforeningen over ansættelsesformen, for efter at have været midlertidigt ansatte i en årrække, havde de valgt mellem at være uden job eller hoppe på de tidsbegrænsede lektorater.

Instituttlederen: Helt normalt

Instituttleder Lotte Jensen fra CBS-Management, Politics and Philosophy afviser, at det er en atypisk ansættelse: "Tidsbegrænsede lektorater er en helt almindelig stillingskategori ved universiteterne".

Hun forklarer, at der var opslået et ordinært (varigt) lektorat, hvor de to var blandt ansøgerne, og de blev bedømt til at være kvalificerede. En anden ansøger var dog bedst kvalificeret, og denne fik det ordinære lektorat – hvorefter instituttet skabte økonomi til at fastholde de to andre:

"Så de fik mulighed for at kvalificere sig til opslag andre steder eller på CBS ved senere opslag. Instituttets forventning var, at vi indenfor denne periode ville få mulighed for at åbne yderligere to faste stillinger, som de kunne søge på i konkurrence med andre", forklarer instituttlederen.

Ny stillingskategori: Ikke-tenured lektor?

Blandt yngre forskere på CBS har forløbet vakt opsigt – som en ny stillingskategori: 'lektor uden tenure'. Og her lyder rygten, at de to har fået at vide, at deres performance skal revurderes efter to år med henblik på eventuel fast lektoransættelse. Men er de to blevet gjort bekendt med, hvilke kriterier de så skal bedømmes efter?

Hertil svarer instituttlederen: "Enhver lektoransættelse – også de tidsbegrænsede – skal være knyttet op på en bedømmelse. Konkret håber vi som sagt at kunne opslå to stillinger. Men de skal søge stillinger, som slås op, og de søger i konkurrence med andre. Og stillinger til institutterne allokeres centralt på CBS i årlige runder. Disse betingelser er de to gjort bekendt med".

Har CBS skabt en ny stillingskategori – en ny stillingstype, "ikke tenured lektor" – uden for ansættelsesbekendtgørelsens regler?

"De er ikke ansat 'på prøve'. Og tidsbegrænsede lektorater er en helt almindelig stillingskategori ved universiteterne. Hvorvidt en stilling besættes tidsbegrænset i stedet for som fast stilling, afgøres bl.a. af, hvilken finansiering instituttet har til rådighed til stillingen", lyder svaret.

Ny T-vip forening

T-vip er midlertidigt videnskabeligt ansatte, hvor T står for temporary. Bag udtrykket står en gruppe KU-akademikere, der lever på korte, løse ansættelsesforhold. Og denne gruppe – prekariaet – er faktisk vokset langt mere på KU, end antallet af fastansatte lektorer og professorer.

Nu har nogle af dem på KU-hum' stiftet deres egen forening for at skabe bedre forhold. Medlemmerne er først og fremmest post.doc'ere, men foreningen er også åben for videnskabelige assistenter, ph.d.-studerende og eksterne lektorer – alle folk med forskerkompetencer og -ambitioner, hvis fælles problem er, at de mangler en fast stilling og de rettigheder, der følger med, siger formanden Dan Hirslund.

Han har tidligere været med til at skrive et appellerende brev til dekanen med protest over manglende muligheder for karriereudvikling, og om, at der er indført et "post.doc.-universitet", hvor det akademiske arbejde "i praksis er blevet out-sourced til forskere i prekære job, i stedet for at midlerne bliver kanaliseret over i faste stillinger på universitetet".

"Ressourcerne er flyttet fra bunden til toppen af systemet, og det har skabt ulighed – og sat fagforeningerne under et enormt pres. Derfor er foreningens intention også at komme med et opråb til fagforeningerne, om at deres måde at føre politik på har svækket dem. Der er brug for en ny form for samfundskontrakt, der kræver, at vi tager de prekariserede arbejders problematikker op", forklarer Hirslund.

Formanden er bevidst om, at T-vip gruppen udfordrer det domæne, som normalt er fagforeningernes tillidsfolk – herunder DMs og Djøfs – som ifølge Hirslund har "haft svært ved at forholde sig til en gruppe ansatte, der per definition er i bevægelse, og som i antal er vokset de fastansatte over hovedet".

"Det er nyt, at de løstansatte typisk er forskningskyndige, mens tidligere tiders eksterne lektorer ofte var folk med et andet arbejde uden for universitetet. De var ikke primært forskere, der ønskede en universitetskarriere, og hvis primære udfordring er, at de ikke er fastansatte, og at de udfører usynligt arbejde", forklarer han.

Men foreningen er ikke en rival, forsikrer han: "Vi ser i høj grad os selv som nogle, der skal styrke det eksisterende fagforeningsarbejde" (Uni-avisen 19.okt.).

Rygte: Nu kommer Pinds sprogstrategi med 100 mio.

Ekstrabevilling skal ikke bruges på forskning, men på strukturelt arbejde med at skabe sammenhæng i sprogundervisningen, mener institutleder

”Den er på trapperne, men datoen er ikke fastlagt endnu”, svarede uni-minister Søren Pinds spindoktor, da FORSKERforums reporter spurgte, hvornår regeringens længe vente sprogstrategi bliver offentliggjort. Den har faktisk været ventet i ti måneder, siden en arbejdsgruppe forelagde sine anbefalinger i december sidste år...

Reporteren spurgte, fordi et rygte fortalte i oktober, at strategien var klappet af i regeringen. Og det skulle angiveligt betyde, at det meldes ud, at den går ud på, at der afsættes en bevilling på 100 millioner i 3-5 år kroner til to sprogcentre på henholdsvis KU og AU. Disse midler skal så booste centrenes aktiviteter, og efter udløbet af særbevillingen skal centrene finansieres af uni'erne selv.

”Jeg har også hørt det rygte og det beløb, men mere ved jeg ikke,” fortæller Jørn Boisen, der er institutleder på Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, KU.

KU-institutleder: Ikke taget på råd

Som leder af sprogfacultetene på KU, vil han efter al sandsynlighed få ansvaret for det ene sprogcenter.

”Vi vil da sige ja og tusind tak, hvis det bliver tilfældet. Men jeg ville egentlig have ønsket, at nogle i ministerierne havde gidet tale med os her i sprogmiljøerne, så de i det mindste havde fået vores indspark,” siger han.

Boisen har imidlertid gået og gjort sig sine tanker sammen med kolleger fra AU om, hvordan sådanne centre i givet fald skulle fungere, og hvilket formål, de skulle have.

”Det værste, man kan gøre med sådan en bunke penge, er at bruge dem på konferencer. Det giver et højere vidensfelt, men der sker bare ikke noget. Pengene skal ud og virke i miljøerne – blandt sproglærere på gymnasier og universiteter. Det er der, tankeløftet skal ske,” siger han.

Indirekte støtte til stillinger

Han mener ikke, det er viden, man mangler. Det er sammenhæng og en samlet plan for udviklingen af

Lige siden sidste december har sprogmiljøerne håbet på en kontant julegave fra regeringen.

sprogkunderskaberne i Danmark.

”Forskning er selvfølgelig altid rart. Men jeg frygter bare, at man så om tre år står med de samme problemer, bare bedre belyst. Selvfølgelig skal arbejdet være forskningsbaseret, men jeg tror, at det er på strukturplan, der skal arbejdes. Problemet med sproguddannelserne er, at de ikke hænger sammen. Vi skal ind og lægge snittet og finde ud af, hvad folk skal kunne.”

Sprogmiljøerne på universiteterne har over flere år været under stigende pres af en kombination af dimensionering og faldende søgning. Men Jørn Boisen vil altså ikke bruge en bevilling til at hæve bemandingen eller sikre de ansatte mod konsekvenserne af dårlig økonomi.

”Nej. Men det vil jo alligevel komme til at virke på den måde, for der bliver puljer, man kan søge. Vi skal bare sikre, at de aktiviteter, der bliver sat i gang, fører til en varig kulturændring, og ikke bare bliver projekter, der dør, når projekttiden er omme.”

Arbejdsgruppe afleverede anbefalinger

Arbejdet med regeringens sprogstrategi blev sat i gang i efteråret 2016. RUC-rector Hanne Leth Andersen blev gjort til formand for en ekspert-arbejdsgruppe, der i december afleverede deres anbefalinger til de to ministerier – Undervisningsministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriet. Siden har der været tavshed om sprogstrategien, og Hanne Leth Andersen har heller ikke selv været orienteret.

De anbefalinger, udvalget gav videre, havde også fokus på sammenhængen i sprogundervisningen.

Tidligere har Hanne Leth programmatisk sagt: ”Vi opfinder ikke den dybe tallerken. Det, vi siger, er at man er nødt til at se på sammenhængen. Man er nødt til at gøre noget både i folkeskolen, eksempelvis investere i flere timer, i gymnasiet og senere.”

FORSKERforum har forgæves søgt at få hendes kommentar til rygtet om de 100 mio. m.m.

CBS-forskere triste over ny sproglukning

Sproglærerne på CBS har mistet deres fagområde og må nu gøre sig nyttige på andre felter. Et puslespil med mange hvis'er

CBS' tradition som erhvervsprogligt uddannelsessted blev endegyldigt lagt i graven, da ledelsen i midten af september meldte ud, at man stopper optaget på uddannelsen 'engelsk og Organisationskommunikation', som var den sidste erhvervsproguddannelse på stedet.

Uddannelsesdekanen forklarede lukningen som "en strategisk beslutning på baggrund af begrænsede ressourcer". Udmeldingen fra ledelsen har dog også været, at det ikke kommer til at betyde fyringer. Men det efterlader alligevel en række medarbejdere med en vis bekymring for deres fremtidige virke på CBS.

Hertil siger tillidsrepræsentanten: "Der er jo blevet færre og færre af os sproglærere, så når det ikke indebærer fyringer, er det måske fordi, man simpelt hen vil vente på, at vi stopper selv. En stor del af os er oppe i årene, men der er også nogen, der ikke er, og de føler sig klemte, for vi mangler nogle klare udmeldinger om, hvad der kommer til at ske," fortæller **lektor Lisbet Pals Svendsen**, der er lektor. Hun er tr'-suppleant på Institut for Ledelse, Samfund og Kommunikation.

CBS: Fra 'university' til 'school'

Hun har selv en baggrund som sprogunderviser, men i takt med CBS' afvikling af sprogfagene de senere år, har hun skiftet forsknings- og undervisningsfokus til det kommunikationsfaglige.

"På CBS har man en fornuftig tradition for at se, om der er andre opgaver, medarbejderne kan varetage. Jeg har selv flyttet mig, men fordi jeg i forvejen havde interessen for kommunikation, har det ikke følt som den store overgang. Men jeg er sikker på, at der er kolleger, der synes den overgang har været meget vanskeligt, og at nogle føler sig vældig klemte, fordi der nu ikke er brug for den faglighed, de har brugt tid på at opdyrke og raffinere, og hvor de høster deres anerkendelse," siger Lisbet Pals Svendsen.

Som fagperson ærgrer hun sig selv over, at CBS har mistet sin sprogdimension.

"Jeg synes det er trist, at CBS opgiver det, vi er blevet rost for – at vi er et

Jeg synes det er trist, at CBS opgiver det, vi er blevet rost for – at vi er et business university med mange fag, og snævrer ind til en business school.

Lektor Lisbet Pals Svendsen

business university med mange fag, og snævrer ind til en business school," siger hun og henviser også til, at ledelsen ved samme lejlighed har afskaffet graderne 'Bachelor of Art' (BA) og 'Master of Art' (MA), så alle på CBS i dag vil blive bachelor eller master 'of Science'.

Eks-sprogdekan: Sprogviden forsvinder

Fællestillidsmand Ole Helmersen kan godt forstå, at nogle medarbejdere kan føle sig fagligt marginaliserede.

"Det kan jeg sagtens genkende – når ens kernekompetence ikke er efterspurgt, og man skal sælge sig selv på nogle sekundære kompetencer. Mit budskab er, at CBS lever op til sit ansvar så folk får hjælp og tid til at opkvalificere sig på andre områder. Jeg har fået forsikring fra ledelsen om at det ikke får personalemæssige konsekvenser, og det må jeg stille mig tilfreds med, men jeg holder naturligvis øje med det," siger Ole Helmersen.

Han har selv en fortid som dekan for det sproglige fakultet på CBS, dengang universitetet var to-fakultært. Og det ærgrer ham, at det er kommet dertil, hvor sprogene er helt væk, selv om sprogkompetencerne er efterspurgt af erhvervslivet.

"Men man skal bare være opmærksom på, at det at lukke sprogfag ikke er noget, CBS har fundet på. Den primære årsag er, at de unge mennesker ikke har lyst til at læse sprogfag. Det ser man også på AU og KU."

Udviklingen er i hans øjne konsekvensen af en generel negligering af fremmedsprog i det danske samfund.

"Gymnasiereformen smadrede fransk og tysk. Og erhvervslivet er ligeglade, for de bruger ikke deres magt og indflydelse til at presse politikerne. Gennem 20-30 år har man nedsat diverse arbejdsgrupper,

der skulle fremme sprog, og intet er sket. Rapporterne er lagt i skufferne," konstaterer Helmersen.

CBS' ledelse henviser i deres beslutning til at universitetsprogene fremover skal samles på AU og KU, hvilket Ole Helmersen også bakker op om. Problemet er bare, at KU ikke har et erhvervsprogligt forskningsmiljø, og at de vidensressourcer, der er opbygget på CBS, risikerer at forsvinde.

"For at citere vores eks-rector Finn Runge Jensen: Hvis man først lukker sproguddannelsen, så er det irreversibelt – det går tabt."

KU-sprog: Mange hvis'er...

Med sproglukningen på CBS er den eneste erhvervsproglige universitetsuddannelse øst for Storebælt den kandidatgrad i interkulturelle markedsstudier, som udbydes i et samarbejde mellem CBS og KU og altså med CBS-forskere som undervisere. Men Jørn Boisen, der er leder af Institut for Engelsk, Germansk og Romansk på KU, vil gerne udvide samarbejdet med en erhvervsproglig bacheloruddannelse.

"Vi har en fælles kandidatuddannelse allerede, og vi har leget med tanken om at lave en bachelor, dog uden at have nogle bindende aftaler. Det springende punkt er finansieringen og så at få uddannelsen akkrediteret, men vi har stor lyst til det, for vi har brug for at få volumen på vores sproguddannelser," fortæller Jørn Boisen, der i givet fald ville få brug for at ansætte eksempelvis sprog-folk fra CBS, for at sikre forskningsbaseringen.

Sagen er dog ikke helt ukompliceret. Af økonomiske årsager vil det være bedst, at uddannelsen kun er placeret på KU, så der ikke skal betales 'rektorskat' to steder. Samtidig erkender Boisen, at KU ikke har samme brand som CBS hvad angår business-uddannelser, og det kan gøre det til en udfordring at skabe tilstrækkelig søgning.

"Der er mange hvis'er, men jeg synes, vi har en halv-national forpligtelse til at prøve at få det til at køre," siger Jørn Boisen.

Kritik: Luther-skønmaleri i ukritisk

Fejringen af Luther og 500-året for Reformationen forbigår ubehagelige fakta, selv om der sidder mange forskere i jubilæumspræsidi

”Det danske velfærdssamfund har den lutherske reformation som en af sine forudsætninger.”

Sådan belærte dronning Margrethe forsamlingen af forskere, der i maj deltog på seminaret MatchPoints på AU, der i anledning af 500-året for Reformationen havde netop den som tema.

Gennem historien har mange videnskabsfolk mistet hovedet på at sige deres majestæt imod, og dronningens udlægning er da også blevet gentaget af forskere, både på MatchPoints og siden.

Rent logisk kan man hævde, at alle begivenheder udgør forudsætningen for det, der sker efterfølgende, og at majestæten *formelt* ikke sagde noget forkert.

Men nogle forskere er alligevel blevet provokeret af det skønmaleri af Martin Luther og hans betydning, som dronningen og det officielle Danmark har formidlet i forbindelse med reformationsjubilæet.

”At danskere fejrer reformationsjubilæet svarer næsten til, at sorte amerikanere fejrer indførelse af slaveriet. Luther befinder sig lysår fra den moderne, danske forståelse af demokrati og menneskeretigheder. Men når både dronningen og statsministeren viderebringer myter om, at Reformationen har været med til at indføre det moderne Danmark, så er det svært.”

Sådan siger religionshistoriker **Jens-André P. Herbener**, der for nylig har udgivet bogen *‘Luther – antidemokrat og statsidol’*. Her fremhæver han mange af de mørke sider af Martin Luther, som ofte har været usynlige i det ellers massive Luther-fokus, som reformationsjubilæet har skabt.

Jøder og uvillige kvinder skulle dø

”Det er diskrepansen mellem den Morten Korch-version, vi ofte får præsenteret i den danske offentlighed, og så en række historiske fakta, som har forarget mig og drevet mig til at skrive bogen. Luther har nogle stærkt intolerante og voldelige sider, som der ikke er blevet talt ret meget om. På den ene side er det måske ikke så overraskende – vi har en evangelisk-luthersk

folkekirke, som gerne vil fejre Luther. Men når staten og skatteyderne bidrager til den fejring, er det på den anden side 100 procent rimeligt, at det kommer frem,” forklarer Herbener.

I bogen henviser han til en lang række kilder, hvor Luther blandt andet opfordrer til forfølgelse af jøder, massedrab på oprørske bønder, og henrettelse af kvinder, der ikke vil have sex med deres mænd. ”Hvis et menneske afviser [sex] og ikke vil, da tager og røver det sit legeme fra den anden, som det har givet det til. Det er egentlig mod ægteskabet, og ægteskabet bliver ødelagt. Derfor må den verdslige øvrighed tvinge konen eller henrette hende.” Sådan lyder det eksempelvis i et af Luthers skrifter.

Men en ting er, hvad dronningens og statsministeren siger. Et andet er den formidling, som forskningen er med til at sanktionere.

Teologi i dilemma

Den officielle fejring af reformationsjubilæet bliver ledet af et præsidium, der blev nedsat så tidligt som 2011. Siden 2014 har præsidiets formand været **eks-reaktor for SDU, Jens Oddershede**. I præsidiat sidder tillige bl.a. en række lektorer og professorer inden for historie og teologi.

Og med den store videnskabelige ballast mener Herbener, man godt kunne have forventet sig en større bredde i Luther-fremstillingen. Blandt andet på den officielle jubilæumshjemmeside www.luther2017.dk, som præsidiat står bag. Også her har reformatorens hadske og intolerante synspunkter været ganske nedtonet.

”Der er klart en række ting, der indtil for kort tid siden har været udeladt, og set ud fra et fagligt forskningsmæssigt perspektiv er det bestemt skuffende. Men omvendt ville man jo så kunne stille spørgsmålet, om det giver mening at fejre en hvidglødende jødehader?”

Herbener peger på, at Luther-forskningen herhjemme primært varetages af teologer, hvilket i hans øjne skaber en form for habilitetsproblem.

”Jeg mener, at teologi er fanget i en

Jøder, paven, oprørske bønder og uvillige kvinder skulle dø med hovedet. Det var ikke kun næstekærlighed, som Martin Luther prædikede. Men det har præsidiet for Reformationsjubilæum i Danmark gået stille med.

konflikt. På den ene side har man pligt til at bedrive forskning, på den anden side står teologi bag den største del af uddannelsen af sognepræster i folkekirken. Det skaber en interessekonflikt, hvor man på den ene side skal give et sagligt billede af historiske forhold og på den anden side tjene en luthersk organisation og konfession i dag,” siger han.

Myter og historieforfalskning

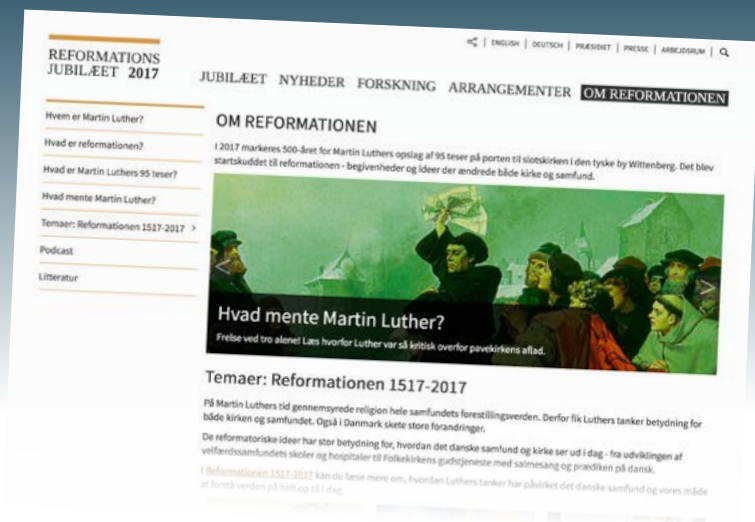
Han har selv været særdeles aktiv i offentligheden med sin kritik af Luther-jubilæet og Luther-fremstillingen, som han for nogle deles vedkommende har omtalt som historieforfalskning.

”Når man ofte kun fortæller halvdelen af sandheden – og ikke fortæller, at man gør dét – så nærmer det sig historieforfalskning,” siger han.

Ud over en bog har Herbener også lavet hjemmesiden www.luther-2017.dk – en kritisk pendant til den officielle jubilæums-hjemmeside – hvor han ekspliciterer de mørke sider af Luther, der er udeladt på www.luther2017.dk.

Herbener står ikke alene med sin kritik.

Stjernfelt: Høflighed mod arrangement

I marts udgav **AAU-professor Frederik Stjernfelt**, bogen 'Syv myter om Martin Luther', hvor han tilbageviste netop myterne om Luthers store betydning for det moderne, demokratiske samfund.

"Man hører ofte folk sige, at det er Luther, vi skylder demokrati, pluralisme, trykkefrihed, skelen mellem stat og kirke og en masse andet. 99 procent af det er forkert. Han gik ikke ind for noget af det overhovedet," forklarer Stjernfelt.

Bogen – som Stjernfelt ikke selv betegner som en videnskabelig udgivelse – havde baggrund i et større værk om ytringsfrihedens historie, han skrev sammen med Jacob Mchangama.

"Da vi kiggede på tidlige perioder, var det slående, at tiden efter Reformationen og frem var den suverænt dårligste periode i Danmark. De ortodokse lutheranere sad hårdt på tingene og var imod enhver form for indblanding i politik fra undersåtternes side. Så tænkte jeg, om der ikke var brug for en modstemme til al den Luther-hyldest, og så skrev jeg den her lille, sure bog," fortæller han.

Nogle vrede over festspoilere

Reaktionerne på bogen har været en blandet landhandel – lige fra glæde over hans kritiske indspark til vrede over det samme.

"De er jo vrede over, at jeg kommer og ødelægger festen. Og så er det vrede over, at min bog er så ensidig, hvilket har været et helt bevidst valg," fortæller Stjernfelt, som mener, at det havde klædt præsidiet at inddrage de mere kritiske Luther-syn.

"Jeg tror, det er en kombination af høflighed over for arrangementet, og så at nogle af de folk selv har ligget under for myten, hvilket jeg tror, mange har. Dermed ikke sagt, at vi skal neddrose fejringen af Reformationen, vi skal tværtimod opdrose den med noget mere kritik."

Ud over Herbener og Stjernfelt har især også **RUC-ektor Bjørn Thomassen** været ude med tilsvarende kritik.

lah

Præsidium bøjer sig for kritik

Efter kritik tilføjede den officielle jubilæums-hjemmeside tekster om Luthers mørke sider

Den officielle hjemmeside for reformati-onsjubilæet har behændigt valgt at forbigå Luthers hadske og usympatiske sider. Sådan har kritikken lydt fra Jens-André P. Herbener og Frederik Stjernfelt.

Og lige pludselig kunne man så alligevel læse om Luthers mørke sider på den officielle hjemmeside www.luther2017.dk. Pludselig d. 13. oktober blev der tilføjet tre nye temaer, der fortæller om de fjendebillede, reform-tilhængererne opstillede af blandt andet hekse, tyrker og jøder.

Ifølge **præsidiemand Jens Oddershede** var der tale om tekster, der er blevet skrevet for længe siden, men som man angiveligt ikke har haft "tid" til at redigere og publicere.

"Efter kritikken tog til, diskuterede vi det på sidste præsidiemøde. Der fandt jeg ud af – jeg vidste det ikke på forhånd – at de temaer var lavet færdige. Og så besluttede vi, at de skulle ud. Som forsker står jeg for alsidighed, og jeg synes, alle synspunkter skal frem," siger Oddershede.

En noget sen reaktion, mener Jens-André Herbener: "Det er temmelig påfaldende, at man først efter hård kritik i år lægger de tekster ud. Det synes jeg er for dårligt.

Herbener har svært ved at tro på forklaringen om, at man ikke har haft tid til at redigere teksterne. Til gengæld peger han på, at præsidiet har et budget på omkring 30 millioner kroner, hvoraf størstedelen stammer fra Folkekirkens Fællesfond og andre fonde.

"Man kan sige, at det er omkostningsfrit for dem nu, hvor de har fået deres fondsmidler, at lægge de kritiske ting frem. Jeg kan ikke vide, om der er en

sammenhæng, men det er da en overvejelse værd."

Oddershede: Luthers bagside var skam kendt

Oddershede – formand for Lutheråret – erkender, at præsidiat er kommet sent ind i kampen.

"Set i lyset af den store opmærksomhed, det har fået, kan jeg selvfølgelig godt ærgre mig over, at vi ikke fandt tid til at publicere teksterne om Luthers mørke sider dengang. Jeg synes sådan set, det er godt, at de forskere kommer med deres kritik," siger Oddershede.

Han mener ikke, at Luthers hårde og hadske ytringer har været ukendt for nogen fagpersoner:

"For dem, der sidder i præsidiat, var det ikke nogen hemmelighed, eksempelvis hans syn på jøderne, eller at han støttede herremændene under bondeoprøret og opfordrede dem til at slå bønderne ihjel. Jeg opfatter Luther som en revolutionær. Og i historien er der mange revolutionære som nok havde et vanskeligt væsen. Men man skal huske, at han levede for 500 år siden, hvor der var andre normer, der gjaldt," siger Oddershede.

Han køber ikke kritikken om, at Luther tillægges for stor ære for det moderne velfærdssamfund:

"Reformationen har – sammen med en række andre begivenheder – givet os meget af det samfund, vi har i dag. Der er i mit sind ingen tvivl om, at også Reformationen har en betydning for den måde, vi har udviklet os. Noget er godt, og noget er mindre godt."

Mørkelagt: XX.XXX tons N-

Miljøstyrelsen har pålagt AUs vandmiljøforskere at udsætte offentliggørelse af NOVANA 2016-tal i 4-6 måneder.

”Det tal på ’de afstrømningsnormaliserede data, korrigeret for årsafstrømning’, som FORSKERforum eftersøger og som AU-DCE nu deltager i mørkelægning af, er vigtige og centrale. Det er nemlig de første data, som landbrugspakken kan måles på. De er indikation på graden af ekstra forurening som fulgte af landbrugets ekstra kvælstofudledning i 2016. Og viser de, at Landbrugspakken forringede havmiljøet, er det i strid med EU’s vandrammedirektiv. Det kan påføre Danmark en sag for EU og store miljøbøder...”, forklarer **landbrugskonsulent Thyge Nygaard** fra Naturfredningsforeningen.

I januar 2017 offentliggjorde FORSKERforum tallet 61.500 tons N-udledning for 2015. Det skete efter

at miljøminister Esben Lunde Larsen havde forsinket offentliggørelsen af NOVANA-2015 rapporten i seks uger. ”Og da tallet 61.605 blev offentliggjort ville Esben Lunde og landbruget ikke erkende at der var sket en stigning i 2015, fordi Landbrugspakkens forudsætning var, at der ikke måtte ske en forringelse af naturtilstanden”, husker Nygaard.

”Og med den forhistorie bliver det jo interessant, hvad ministeren vil sige om 2016-tallene, som jo er det første år med Landbrugspakkens merudledning. Men det problem har ministeren altså foreløbig udsat i 4-6 måneder. Med henvisning til nogle ’fejlanalyser’, som Esben Lunde ikke har travlt med at få korrigeret...”, siger Nygaard.

Nygaard forudser, at Esben Lunde heller ikke vil anerkende 2016’s data: ”Ministeren ved godt, at disse data om det ’afstrømningsnormaliserede ...’ kan blive et problem for regeringen, for sidste år brugte han udtalelser fra AUs chefkonsulent Nordemann til at bagatellisere betydningen. Og så sagde han i øvrigt, at et enkelt år ikke giver sikker indikation. Han vil afvente data fra de næste fem år, før der kan drages endelige konklusioner...”, siger Nygaard.

2015-data: AU afdramatiserede og blev ministerens alibi

Da NOVANA 2015’s data – som altså handlede om tiden før Landbrugspakken – blev offentliggjort sidste år, var de også forsinkede. De afslørede, at mens miljøtilstanden var blevet jævnt bedre i perioden 2006-10, for at stabilisere sig 2010-12, så voksede havforureningen i de kommende år, på trods af Landbrugspakkens forudsætninger.

Det var ubekvemme data for miljøminister Esben Lunde. Men her kom **AU-DCE’s chefkonsulent Poul Nordemann** ham til hjælp. I stedet for at bekræfte, at årets tal, 61.605 tons, var validt og udtryk for en stigning, så bagatelliserede han denne stigning med, at ”der er tale om en meget lille stigning fra år til år”. Og så frikendte han landbruget ved at tilføje, at ”der er ikke noget i statistikkerne eller andre målinger, der tyder på, at der er sket øget udvaskning fra landbruget”. Og så henviste han til, at der kunne være andre faktorer i spil (fx mere regn og mineralisering om vinteren), der kunne være særlig årsag (ALTINGET).

Og denne afdramatisering fra højeste forskningskompetence henviste Esben Lunde så til. Han slap af krogen.

Og på samme måde kommer AU-DCE tilsyneladende til igen at være alibi for Esben Lunde, når han henviser til AU-DCE som begrundelse for, at NOVANA 2016 er udsat. Allerede sidste år spurgte FORSKERforum Nordemann, om hans bagatellisering var på lånt tid, for hvad ville han svare, når NOVANA 2016-rapporten viste fortsat stigning?

Miljøforskning i konfliktzone

Miljøforskere er i ekstra klemme mellem faglighed og politik

Nogle forskningsområder er mere kontroversielle end andre, fx økonomiske spørgsmål eller indvandring. Her kan forskere komme ud i dilemmaer om, hvordan de skal vinkle deres forskning, fordi den forudsigeligt vil støde mod magtfulde interesser eller politiske ideologier. Men den største kampplads mellem forskningsdata og –fakta foregår utvivlsomt i disse år på miljøområdet, fordi det er et stort samfundspolitisk spørgsmål.

Overordnet er der striden om den globale opvarmning: Er den menneskeskabt og kan mennesket dermed også gøre noget imod den? I det spørgsmål er 97 pct. af miljøforskerne enige, men alligevel har miljøskeptikerne offentlige stemmer.

På det nationale plan har nogle af de senere års politiske konflikter handlet om miljøet, med ministre som Eva Kjer Hansen og Esben Lunde i fokus: Landbrugspakken, Gyllegate, hav-fiske-damme, ophævelse af byggefremningszoner, Amager Fælled-fredning...

I nogle af disse sager kommer forskere under krydspres mellem faglighed og politisk-økonomiske interesser. Og AUs ’sektorforskere’ med myndighedsudredning er det bedste eksempel på forskere i ufrivillig klemme.

Hvor meget politik, der i deres fagområde, viser sig måske bedst ved, at miljøminister Esben Lunde har varslet udlicitering af miljø-data, så AU-DCE risikerer at miste opgaven...

-udledning

Hvorfor er det tal så kontroversielt?

”Lad os se til den tid”, svarede han. Men den dommens time har han altså nu fået udsættelse på, sammen med ministeren.

Gyllegate: Lov på manipulerede forudsætninger

Sagen rører op i den betændte Gyllegate-sag, som endte med, at miljøminister Eva Kjer Hansen måtte forlade posten for at blive erstattet af Esben Lunde.

Helt centralt for hendes afgang lå, at Eva Kjer Hansen (V) havde fremlagt data over for partierne bag Landbrugspakken – herunder Rasmus Jarlov (K) – at landbrugspakken ikke ville forværre miljøet, men tværtimod gavne det. Hun præsenterede lov-forudsætninger om, at mængden af kvælstof ville blive reduceret alle år fra 2016-21. Hun henviste bl.a. til de såkaldte

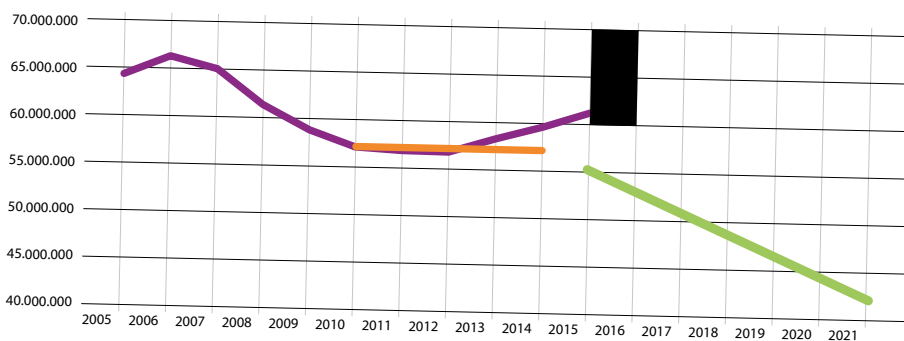
Esben Lunde, frigiv de data

Alternativets miljøordfører **Christian Poll** undrede sig i sommer, da Miljøstyrelsen og Esben Lunde Larsen meldte ud, at der var sket fejlanalyser af nogle data i relation til Landbrugspakken. Og han undrede sig endnu mere, da FORSKERforum afslørede, at fejlanalyserne blev brugt som begrundelse for at udsætte offentliggørelsen af NOVANA-rapporten i fire-seks måneder.

Poll har bedt ministeren om at udrede, hvad fejlanalyserne går ud på, og hvilke konsekvenser de har på NOVANA 2016s data. Og så beder han om, at ministeren sørger for, at de ”afstrømningsnormaliserede data” frigives nu fra AU’s vandmiljø-forskning, så Folketinget kan få en slags først data-evaluering på Landbrugspakkens konsekvenser.

GRAFIK

- 1) Kvælstofudledning korrigeret for ekstra regnvejr 2005-15 (Afstørningsnormaliserede data, korrigeret for årsafstrømning)
- 2) Landbrugspakkens gennemsnitsnorm 2010-14
- 3) EU’s målnorm

MØRKELAGTE DATA. Minister Esben Lunde har udsat offentliggørelse af NOVANA-rapporterne for 2016 – se det mørkelagte felt. 2016-data var ellers ventet med spænding, for de er første indikation på, hvor meget ekstra forurening Landbrugspakken har medført.

Seneste måle-år, 2015, skete der en stigning, men 2015 var året før Landbrugspakken. Den gav først bønder lov til at sprede mere kvælstof på markerne fra februar 2016.

2016-data er interessante i sammenligning med de to andre grafer, nemlig 2) Landbrugspakkens måltal (56.700 tons) og 3) EU-direktivets målnorm (42.000 tons i 2021).

(KILDE: N-data til NOVANA 2015-RAPPORT (AU-DCE jan. 2017). Lov om Landbrugspakken (dec. 2015). EU's vandområde-planer 2015-21).

baseline-effekter, som var dokumenteret af AU-DCE (baseline = udefrakommende faktorer, som ikke har noget med den øgede kvælstofudledning at gøre). Og på trods af at denne oplysning blev betvivlet den næste måned, fastholdt hun påstanden gentagne gange overfor Folketinget.

BERLINGSKE afslørede imidlertid, at forskere påpegede, at det var manipulation, når ministeriet brugte en særlig regnemetode, hvor positive baseline-effekter for flere år (2013-15) blev summeret sammen under Landbrugspakkens første år 2016. Regnemethoden var ”vildledende, kreativ og misinformerende”.

Men i midten af februar blev presset dog for stort, og det kulminerede i, at Jarlov fortalte, at Eva Kjers embedsmænd havde givet sig. Der var kommet data frem, som viste, at Landbrugspakken ville betyde øget kvælstofudledning, også selv om der blev taget højde for den såkaldte baseline. Og der ville også komme minus i 2017-18 (BERLINGSKE 16.2 2016).

Men da var løbet kørt: Loven var allerede stemt igennem i december på de manipulerede forudsætninger. Og bønderne havde allerede købt gødning ind, som de spredte over de næste måneder.

FORSKERforum har forelagt denne artikel for AU-DCEs cheffkommissulent Poul Nordemann, men han meddeler på grund af efterårsferie har han ikke tid til at kommentere den.

jø

Klorofyl-data – EU-sprængstof?

Enhedslistens miljøordfører, **Maria Gjerding**, er vant til, at Folketingets blå flertal stemmer igennem, at det er lovligt, hvad minister Esben Lunde (V) gør, selv om det er ulovligt!

Men Esben Lunde nyder ingen beskyttelse, når det gælder EU's direktiver. Med udsættelse af NOVANA-rapporten blokeres imidlertid også for nogle under-data, som kan være potentielt sprængstof i forhold til EU.

Men den mørkelægning vil Gjerding ikke finde sig i, så hun har bedt ministeren oplyse klorofyl-data for hhv. 2015 og de tilbageholdte 2016-data samt oplyse, om disse data indikerer op-/nedrangering i miljøklasse om ”god økologisk status”, jf. EU's vandrammedirektiv.

Hvis det nemlig viser sig, at regeringen med Landbrugspakken faktisk har forringet miljøtilstanden, får Danmark en EU-sag og kan idømmes megabøder.

2016-2017: AU bruges som alibi

Det står i AUs myndighedskontrakt, at man skal lave NOVANA-rapporterne om miljøets tilstand. Og det er en aftalt procedure, at data clearnes blandt AUs fagpersoner, så rapporteringen kan oversendes til Miljøstyrelsen (SVANA) 1. november. Rapporten forelægges så for ministeren, som laver sin pressemeddelelse og offentliggørelse sker så 1. november – 1. december.

Sådan gik det imidlertid ikke sidste år. Da udskød miljøminister Esben Lunde Larsen offentliggørelsen af NOVANA 2015 i mere end halvanden måned, nemlig til 16. januar. Hans forklaring lød, at AU var forsinkede: ”Rapporten blev ikke offentliggjort i december, fordi dialogen mellem Miljø- og Fødevareministeriet og rapportens forfattere ikke var afsluttet”.

Men det var i strid med sandheden – en dækforklaring - kunne FORSKERforum dokumentere med henvisning til mails, der fortalte, at AU-DCE allerede havde fremsendt den faglige rapport 24. nov.

Senere – da ubekvemme miljødata var offentliggjort - gav AU-DCEs chefkonsulent Poul Nordemann Jensen ministeren en ny hjælpende hånd ved at bagatellisere betydningen af kvælstof-stigningen med henvisning til, at ”der er tale om en meget lille stigning fra år til år”, samtidig med at han frikendte landbruget for at øge forureningen. Det signal blev givet i ALTINGET (SE FORSKERforum 301/jan. 2016).

AU-DCE: 'AU og ministeriet enige om udskydelse

I år synes historien at gentage sig ved offentliggørelse af NOVANA 2016-rapporterne. Miljøstyrelsen har ved lukkede møder med AU-DCE dikteret at offentliggørelsen udskydes hele 4-6 måneder. Det skete allerede i august, uden saglige begrundelser, for da kendte man ikke konsekvenserne af fejlanalyserne, viser FORSKERforums aktindsigt.

Og igen bruges AUs vandforskere som alibi for at udskyde offentliggørelse. Og igen blev ALTINGET brugt til at sende signalet:

”Det er fejlanalyserne, der gør, at vi er nødt til at udskyde NOVANA-rapporterne til næste år,” forklarede Poul Nordemann Jensen, da udskydelsen blev afsløret. Han siger, at der er enighed om udskydelsen mellem Aarhus Universitet og Miljøstyrelsen. Og så forklarer han, at parterne har valgt at NOVANA-rapporter udskydes parallelt, ...”så de følges ad, som det har været tilfældet alle andre år. Vi laver nemlig en sammenfatning, der går på tværs af de forskellige områder” (ALTINGET 12. okt.).

Coverup bag Esben Lundes

Han har udsat offentliggørelse af kontroversiel årsrapport om miljøet i 4-6 måneder.

Før Landbrugspakken blev AU's sektorforskere sat under pres fra miljøminister Eva Kjer Hansen & embedsmænd. AU's vandmiljøforskere skulle i 2015 komme med data og prognoser for 'baseline', der skulle afdramatisere Landbrugspakkens miljøregnskab. Den manipulation bidrog til "Gyllegate" med ministerens exit.

Nu er AU-DCE igen under pres. Denne gang handler det om tilbageholdelse af data på de faktiske konsekvenser af Landbrugspakken.

Disse data for 2016 afventes med spænding og skulle ifølge AU's kontrakt med Miljøministeriet være finpudset slut-september (efter høringsrunde) og stå to-å offentliggørelse 1. november.

Men bag lukkede døre udskød **Miljøstyrelsen** så dette i fire måneder, så den først skulle frigives 29. marts 2018 (beslutning: august). Og for 14 dage siden forlængede styrelsen dette med yderligere en-to måneder (beslutning: oktober).

Begrundelsen for udsættelsen lyder, at Miljøstyrelsen har brugt forkerte analysemetoder på indkomne vandprøver i det omhandlede år 2016. Det oplyste Miljøministeren i juni, hvor han også fortalte, at AU's vandmiljø-eksperter fra AU-DCE var sat til at vurdere konsekvenserne.

NOVANA 2016 ventet med spænding

NOVANA-rapporteringerne er den årlige afrapportering om især vandmiljøets tilstand.

Sidste år afslørede rapporterne, at kvælstofudledningen (de afstrømnings-normaliserede data) var steget til 61.605 tons, på trods af at Landbrugspakken gik ud fra et stabilt måltal (56.700 tons).

Og de udsatte 2016-data er ventet med særlig spænding, fordi det er den første indikation på, om Landbrugspakkens tilladelse til ekstra spredning af kvælstof på landbrugsjord i 2016 faktisk førte til større forurening af det danske havmiljø. Alle eksperter regner

Det ligner et cover-up for ministeriet. Selvfølgelig har AU-DCE et tal for de 'afstrømningskorrigerede data', som FORSKERforum spørger efter.

Anonym vandmiljøforsker

med en stigning, men det strider mod Landbrugspakkens forudsætninger og mod EU's vandrammedirektiv – og så kommer næste stormløb på miljøminister Esben Lunde Larsen.

Men et stormløb i Folketinget er, hvad det er, for Folketingets flertal kan jo stemme igennem, at stigningen er beklagelig, men det er der ikke noget at gøre ved. Meget værre for Esben Lunde og regeringen er, at nogle af de bagvedliggende data om klorofyl-indholdet kan være kriminelle i forhold til EU's vandramme-direktiv. Hvis det nemlig viser sig, at indholdet er steget, så kan det være i strid med EU's regler om "god økologisk status" og om, at miljøtilstanden ikke må forværres.

Men med udsættelsen af NOVANA-tallene har Esben Lunde fået den bi-gevinst, at han kan mærkelægge klorofyl-tallene – selv om de intet har at gøre med fejlanalysen.

Miljøstyrelsen udsatte – uden at være eksperterne

Udsættelsen er tilsyneladende en ensidig ministeriel beslutning. Det afslører aktindsigt, som FORSKERforum har fået i kommunikation mellem AU og Miljøstyrelsen.

Aktindsigten afslører, at stærke kræfter i ministeriet ønsker en udsættelse. Den vil udsætte de første data på Landbrugspakkens forurenende konsekvenser – og forventelig ballade for Esben Lunde Larsen.

Af mødemateriale fra 24. august fremgår nemlig, at Miljøstyrelsen

mørkelægning?

Og AU's vandforskere bruges som alibi...

foreslog udsættelse af NOVANA-rapporten til 29. marts. Uden særlig begrundelse, men med underforstået henvisning til et konsulentfirmas fejlanalyser af næringsstof-data.

Vandmiljø-eksperter, som FORSKERforum har talt med, kalder imidlertid ministerens udmelding for en dramatisering og spin.

I det lys er Miljøstyrelsens udsættelse – først i august og siden i oktober – besynderlig, for Miljøstyrelsens embedsmænd er ikke eksperterne på området. Det er AU's 'sektorforskere', som kan vurdere konsekvenserne af fejlanalyserne, samt hvornår data kan ligge klar til offentliggørelse. Miljøstyrelsens indgriben kan således være et brud på institutionernes frihedsgrader i relation til frigivelse af forskningsresultater (jf. de ny standardkontrakter for myndighedsbetjening).

Coverup: Ingen saglige begrundelser for udsættelsen

FORSKERforum har søgt aktindsigt i begrundelserne for udsættelsen, men kunne ikke finde saglige argumenter for, at Miljøstyrelsen allerede i august udsatte offentliggørelse i netop fire måneder og nu fem-seks måneder. AU-DCE er nemlig ikke kommet med en konsekvens-vurdering, hvis man skal tro AU-chefkonsulent Poul Nordemanns afvisning af FORSKERforums krav om aktindsigt i centrale, udvalgte data fra den mørkelagte rapport. Nordemann påstår simpelthen, at disse data ikke findes (endnu).

En anonym vandmiljøforsker – anonym, fordi "de data er en politisk hvepse-rede" – kan ikke forstå AU-DCEs tøven:

"Det ligner et cover-up for ministeriet. Selvfølgelig har AU-DCE et tal for de afstrømningskorrigerede data, som FORSKERforum spørger efter, for de har haft tre måneder til at vurdere konsekvensen af fejlanalyserne, og fortsatte analyser ændrer ikke stort ved den nuværende vurdering", vurderer han.

"Hypotetisk kan AU-DCE's sandsynlige vurdering p.t. være, at fejlanalyserne betyder 5 pct. undervurdering. Og så kunne de frigive det korrigerede tal,

GRAFIK

- 1) Kvælstofudledning korrigeret for ekstra regnvejr 2005-15 (Afstrømningsnormaliserede data, korrigeret for årsafstrømning)
- 2) Landbrugspakkens gennemsnitsnorm 2010-14
- 3) EU's målnorm

med en note om fejlanalysen, men med understregning af, at tallet er valdit 'inden for en almindelig usikkerhed' på den slags data", forklarer han.

"Det kunne være en pragmatisk løsning af problemet. Men når man så nu udsætter i mange måneder – uden at AU-DCE har udredt problemet og altså uden faglige begrundelser – rejser det mistanke om, at der bagved ligger et ministerielt coverup, hvor ministeriet bruger AU-DCE som alibi: 'Konsekvenserne af fejlanalysen er foreløbig ukendt, men under udredning.'"

FORSKERforum har forelagt denne artikel for AU-DCEs chefkonsulent Poul Nordemann, men han meddeler på grund af efterårsferie har han ikke tid til at kommentere den.

AU har 375 mio. grunde til at mørkelægge

Miljøministeriets udsættelse af NOVANA 2016 skaffer minister Esben Lunde et pusterum før et forventeligt stormvejr. Og når ministeren bruger AU-DCE som alibi for udsættelsen, så sætter han AU i en grim klemme, forklarer miljøekspert for FORSKERforum.

Minister Esben Lunde varslede nemlig i sommer, at uniernes myndighedsbetjening skal udliciteres i konkurrence. AU står altså konkret til at miste nogle af de 375 mio., som man i dag tjener på bl.a. miljøanalyser i Miljøministeriet. Og hermed har han en klemme på AU, som må lade idealer om "forskningsfrihed" hvile for at undgå at komme i "bad standing" hos ministeren ved at frigive data, som kan være ubekvemme for ministeren – selv om tilbageholdelse også strider om Miljøoplysningsloven.

"Den kommende NOVANA-rapport indeholder med stor sandsynlighed data, som vil være belastende for Landbrugspakken og for Danmarks overholdelse af EU's vandrammekonventioner. Ministeren har derfor en interesse i, at disse data mørkelægges, foreløbig i 4-6 måneder, og det er AU-DCE så instrueret om. Og med truslen om udlicitering hængende over hovedet, så adlyder de selvfølgelig, for de har 375 mio. grunde til at adlyde."

Fusksager får ny procedure

Nye definitioner og nyt klagesystem skal effektivisere behandlingen af uredeligheds-klager.

Men systemet har gråzoner, som lokale Praksisudvalg skal afklare i praksis

Hvis du fremover vil klage over et muligt tilfælde af forskningsfusks, så skal du klage til det uni, hvor den er foregået. Her skal det lokale Praksisudvalg så screene din klage med henblik på, at den er tilstrækkeligt dokumenteret, for at de enten kan karakterisere den som ”mulig uredelighed” eller den mindre grove ”tvivlsom forskningspraksis”. I det første tilfælde skal de sende den videre til de nye Videnskabelige Uredelighedsnævn. I det andet tilfælde skal Praksisudvalget selv behandle sagen.

Den procedure fremgår af den nye uredelighedslov (april 2017). Heraf fremgår også nye definitioner, som blev nødvendige efter at lægen Bente Klarlund fik underkendt de gamle UVVUs afgørelse.

Gråzoner skal afklares

Men de nye regler indeholder en del gråzoner, som de lokale praksisudvalg skal afklare over den næste periode. Gråzonerne blev afsløret, da KU i starten af oktober holdt en afklarende konference om, hvordan de nye regler skal administreres. Her afslørede der sig en tilsyneladende uenighed mellem KUs **Praksisformand Thomas Riis** og AUs **Palle Bo Madsen**.

KUs tolkede reglerne sådan, at Praksisudvalget (bare) skal agere som en slags legalitetskontrol, mens AUs mente, at udvalget skal lave en slags screening og oplysning, som gør, at sager ikke sendes videre, fordi de åbenlyst kan kategoriseres som ”tvivlsom forskningspraksis”.

Men de to jurister er enige om, uklarheden skal afklares igennem det første års sager – i dialog med Uredelighedsnævnet – især sådan, at der ikke opstår uens forvaltningsstandarder på uni'erne.

”Det mest ’fluffy’ i lovtæksten er nok begrebet ’tvivlsom forskningspraksis’, særlig hvis begrebet skal forstås dynamisk, som antydnet i lovbemærkningerne. Og da den vurdering skal administreres efter samme standarder, er det vigtigt, at der sker en vis koordinering i den første tid, så der sikres en ensartet praksis”, forklarer AUs formand Palle Bo Madsen, da FORSKERforum interview'ede de to efter konferencen.

Det mest ’fluffy’ i lovtæksten er nok begrebet ’tvivlsom forskningspraksis’...

Professor Palle Bo Madsen

Loven: ”Uredelighed” og ”tvivlsom forskningspraksis”

Praksisudvalgene og uredelighedsnævnet får nogle skarpere definitioner at arbejde ud fra:

Dels den grove ”**videnskabelig uredelighed**” som er fabrikering, forfalskning og plagiering, der er begået forsætligt eller groft uagtsomt ved planlægning, gennemførelse eller rapportering af forskning. Fabrikering der uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data. Forfalskning er manipulation af forskningsmateriale, udstyr eller processer samt ændring eller udeladelse af data eller resultater, hvorved forskning fremstår misvisende. Og plagiering er tilegnelse af andres ideer, processer, resultater, tekst eller særlige begreber uden retmæssig kreditering.

Dels ”**tvivlsom forskningspraksis**”, som er brud på alment anerkendte standarder for ansvarlig forskningspraksis. Og disse standarder er de alment kendte, dvs. den danske kodeks for integritet i forskning samt andre gældende institutionelle, nationale og internationale praksisser og retningslinjer for integritet.

Krav til anmeldelsen

Der kræves af en klage, at den skal oplyse hvilket videnskabelige produkt der klages over, hvem forskerne bag er, hvad uredeligheden handler om. Og på den baggrund skal praksisudvalget fremsende ”en redegørelse for sagens faktiske omstændigheder” til Uredelighedsnævnet.

Stilles der ikke krævende krav til anmeldelserne?

”Nej, jeg mener ikke”, svarer KUs Thomas Riis. ”Hvis henvendelsen ikke

er fyldestgørende, er det institutionens pligt at prøve at fremskaffe de manglende oplysninger. Det måske uafklarede spørgsmål er, hvor mange oplysninger institutionen skal indhente i den indledende screening. Min opfattelse er, at institutionen skal sikre, at sagen er oplyst i en sådan grad, at henvendelsen giver mening. Påstand og begrundelse skal være klare. Handler sagen om plagiering skal de relevante tekstdokumenter være til stede. Men institutionen skal ikke foretage egentlige sagsbehandlingskridt som f.eks. partshøring som led i sin oplysning af sagen”.

Og AUs Palle Bo Madsens supplerer: ”Som jeg læser teksten, skal institutionen, så snart den har modtaget en anmeldelse, foretage en screening af sagen, hvor institutionen *dels* tjekker formalia, *dels* vurderer om sagen vedrører *eller kan* vedrøre videnskabelig uredelighed”.

’Praksis-udvalget ikke bare en postpasse Af reglerne fremgår

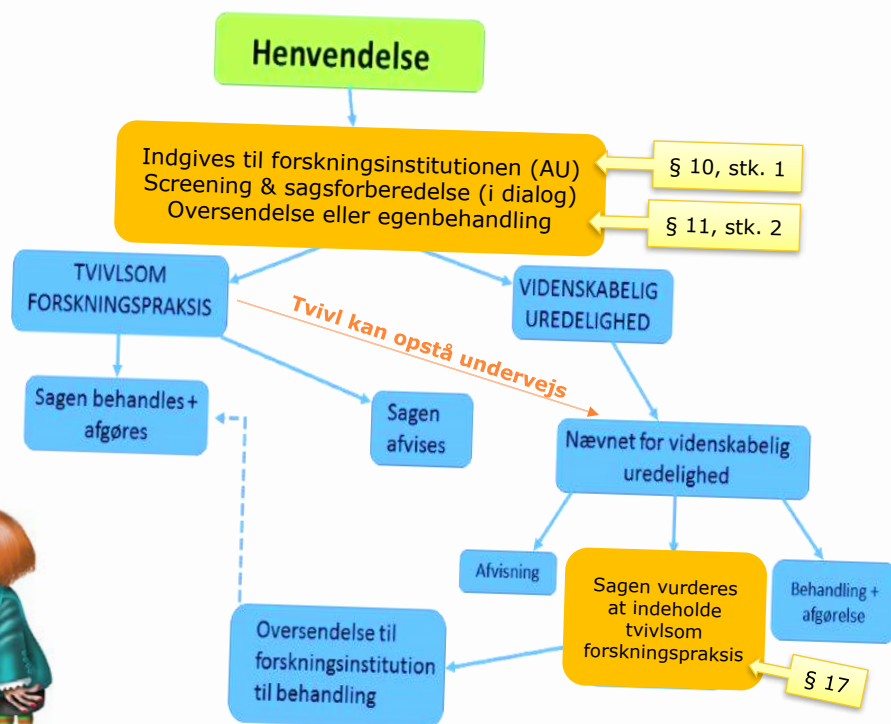
§ 10. Stk. 3. **En forskningsinstitution har pligt til at indgive anmeldelse, hvis der er begrundet mistanke om, at der i en konkret sag ved forskningsinstitutionen foreligger videnskabelig uredelighed omfattet af nævnets kompetence.**

”Men hvad er kompetence-fordelingen mellem Praksisudvalget og Uredelighedsnævnet? På konferencen lød det fra Uredelighedsnævnets side som om, at hvis en klage bruger udtrykket ”uredelighed”, så skal sagen (automatisk) oversendes til nævnet. Også i de tilfælde, hvor institutionen vurderer, at der helt klart ikke er tale om uredelighed. Det skaber jo nogen usikkerhed om, hvorvidt Praksisudvalget kan lade være med at videresende sager”, siger KU-Praksisudvalgets formand Thomas Riis.

”Det må jo ikke være sådan, at bare det at bruge udtrykket ’uredelighed’ i en klage, er fripas til at sager automatisk skal sendes til nævnet. Så giver det jo ingen mening at kræve den forudsatte screening på institutionerne, for så ville Praksisudvalget jo bare være en postkasse...”

Flowchart

– behandling af sager om videnskabelig uredelighed og tvivlsom forskningspraksis

Palle Bo Madsens illustration af proceduren i det nye system.

Skal Praksisudvalget sagsbehandle?

Det nærliggende spørgsmål er så, i hvor høj grad det kan kræves af det lokale Praksisudvalg at udrede eller klare, fx om udvalget skal lave egentlig sagsbehandling:

”Disse spørgsmål peger i mine øjne på, at der er væsentlig tvivl om indholdet og detaljeringniveauet for den ”redegørelse”, som det lokale Praksisudvalg skal udarbejde til brug for nævnet samt endvidere karakteren af den ”dialog”, som forskningsinstitutionen skal indgå med nævnet. Tanken er velsagtens, at uklarhederne skal afklares efterhånden”.

Er det ikke modsætningsfyldt, at lovteksten fastlægger, at Praksisudvalget ikke skal lave egentlig sagsbehandling, men samtidig kræves der screene, som vel må indebære en vis sagsbehandling?

AUs Palle Bo Madsen: ”Jo, det netop denne modsætning, der skal løses pragmatisk ved at Praksisudvalget påser, i hvilket omfang anmeldelsen indeholder de krævede ’oplysninger’ om den påståede uredelighed – og i benægtende fald enten afvise sagen eller selv bede om flere oplysninger. Lovbemærkningerne siger netop herom, at hensigten er så tidligt som muligt at få klarlagt OM der er tale om ”videnskabelig uredelighed” eller ej”, siger han.

”Men denne indhentning af oplysninger er ikke det samme som at påbegynde en egentlig realitetsbehandling allerede her. Det fremgår af lovbemærkningerne, at institutionerne ikke skal foretage en (juridisk) material vurdering - alene en screening/vurdering af, om det *kan være* tilfældet”.

KUs Thomas Riis: ”Grænsen mellem screening og egentlige sagsbehandlingskridt kan i praksis være diffus og skabe usikkerhed om, hvem der skal gøre hvad. Man kan selvfølgelig godt sige om Praksisudvalgets rolle, at der ikke kan træffes en endelig afgørelse om, at et forhold er enten uredeligt eller tvivlsom forskningspraksis, før sagen er fuldt oplyst. Men loven må forstås således, at der er tale om en foreløbig afgørelse”.

Risiko for huspolitik?

Efter måneders granskning nåede CBSs Praksisudvalg i april frem til at lektor Troels Troelsens rapport om landbrugets rammevilkår ikke var ”uredelig”, men at han blot havde gjort sig skyld i flere ”brud på ansvarlig forskningspraksis”. Det tolkede nogle som en salomonisk løsning og landing – som blev fulgt op af at Troelsen gik på pension ud af bagdøren – fordi CBS-ledere dermed slap for kritik. Dem

som skulle have ”kvalitetssikret” produktet slap for påtale. Og CBS’ ledelse, som først reagerede på pres fra offentlig presseomtale om sagen, slap også for påtale...

Kunne CBS-sagen sagen ikke være et godt eksempel på risikoen for ”huspolitik” ind i Praksisudvalgets afgørelser, hvor nogle magtfulde parter kan have interesse i at tale folk ud af sager eller at Praksisudvalget lægger sager ned eller lander dem som ’tvivlsom forskningspraksis’ - fordi videre behandling i Uredelighedsnævnet kunne skade ledelser, institutter eller institutioners renommé?

KUs Thomas Riis: ”Den bedste måde at minimere den risiko på, er at trække Praksisudvalget ud af ledelsesstrengen. Og Praksisudvalget er bemannet med seniorforskere med betydelig integritet. På KU kom der i 2013 regler, der bl.a. sikrede Praksisudvalget uafhængighed fra ledelsen. Udvalgets medlemmer er udpeget af de akademiske råd, og det er altså også det råd, som skal afsætte medlemmer...”

AUs Palle Bo Madsen: ”Det har jeg aldrig oplevet i mine 17 år som formand for Praksisudvalget på Aarhus Universitet. Og jeg anser det ikke for nogen reel risiko på danske forskningsinstitutioner”.

Microsoft-aftale mørkelagt

Så hvordan står det egentlig til med KU-forskernes friheds-rammer, ansættelsesvilkår og ophavsret?

Under overværelse af begejstrede studerende og ansatte offentliggjorde **Niels Bohr Institutet** 6. sept. en samarbejdsaftale med det multinationale it-firma Microsoft, hvis medarbejdere nu skal arbejde tæt sammen med instituttets forskere om at udvikle og bygge verdens første almene kvantecomputer. Perspektivet er fx, at bits baseret på kvantepartikler (Qubits) kan føre til maskiner med hidtil uset regnekraft i forhold til traditionelle computere.

Men de vilkår og betingelser, som KU-forskerne skal arbejde under, er mørkelagt. FORSKERforum er nemlig foreløbig nægtet aktindsigt i den indgåede samarbejdsaftale med centrale bilag om arbejdsrelationerne mellem parterne, ansættelsesvilkår, property rights, osv.

Det er derfor umuligt at få indsigt i, om aftalen dikterer bestemt forskningsfokus, og dermed om den begrænser KU-forskernes forskningsfrihed, hvad angår tema eller offentliggørelse af resultater m.m.

Microsoft anbefaler nemlig KU omfattende mørkelægning af aftalen med henvisning til, at det vil skade firmaets forretningsmæssige strategier og interesser. FORSKERforum har fået kontrakten tilsendt med langt størstedelen af indholdet overstreget/mørkelagt. 17 ud af 56 sider er mørkelagt. Og på nogle sider er det kun overskrifter, som ikke er overstreget (SE ILLUSTRATION).

Hvor mange millioner? Nye faste stillinger?

Microsoft investerer "et trecifret millionbeløb i kr." over fem år, blev der fortalt i september. Men tallene er mørkelagt.

Med mørkelægningen kan FORSKERforum ikke få bekræftet nogle af KU-bagmændenes forsikringer om aftalen. Det er således ikke muligt at få at vide, hvor stor Microsofts vil tilføre "betydelige midler til

“

Før nogen universitets-ansat eller -studerende fremsender en potentiel publikation eller gør nogen offentliggørelse af nogen forskning dækket af projektet på nogen måde, inklusive men ikke alene begrænset til conference presentations, budskaber på sociale medier eller medieoptræden'er, sikrer universitetet, at sådan publicering ikke indeholder ...
(SAMARBEJDSAFTALENS §7.1).

kvanteforskningen på KU". Det er således heller ikke muligt at få kendskab til, hvor stor medfinansiering KU binder sig til. Ad 1.24/1.26 om projektbudget og bevillinger er mørkelagt, så det er ikke muligt at se, hvordan KU forpligter sig på medfinansiering, hvilket har offentlig interesse.

På spørgsmålet om, hvorvidt aftalen betyder, at KU kan fastansætte flere forskere, svarer **prorektor Thomas Bjørnholm**, at aftalen ikke umiddelbart indebærer flere fastansatte forskere på NBI, men en del postdocere og ph.d.ere.

Microsoft-medarbejder flytter ind

Aftalen indebærer, at Microsoft etablerer og betaler topmoderne laboratorier og specialudstyr på NBI, og til driften stiller firmaet med foreløbig med 15 teknikere og ingeniører. Centret for Quantum Devices (Qdev) skal ledes af Charles Marcus, der har været på NBI i fem år som "superprofessor", og som er kerneperson i samarbejdet.

Microsofts egne forskere og udviklere skal ikke forankres i NBI's bygning, men i firmaets egen udviklingsafdeling, som etableres i en selvstændig bygning på campus.

Aftalen er enestående, fordi en større gruppe af et privat firmas medarbejdere fysisk flytter ind på et dansk universitet, og fordi NBI's universitetsforskere (med forskningsfrihed) skal samarbejde med

disse. KU's ledelse oplyser, at lignende også findes på højstatus-univer som Stanford og Harvard.

Instruktionsbeføjelser? Publiceringsfrihed?

Men strukturen er usædvanlig, fordi relationerne mellem KU-forskerne og Microsoft-ledelsen er ukendt, herunder om Microsoft-chefer får "instruktionsbeføjelser" over KU-ansatte.

Af det overskriftsagtige, som ikke er mørkelagt, fremgår bl.a. en definition af ad 1.22, hvor "Principal Investigators" defineres (1.22), hvorefter det fortæller, at hver forskningsprojekt-deltager underlægges en sådan (3.33). Og det kunne betyde, at en KU-forskningsansat kan blive underlagt supervision/daglig ledelse af en Microsoft-ansat.

Ved offentliggørelse af aftalen forsikrede **KU's prorektor Bjørnholm og NBI's institutleder Jan W. Thomsen** dog i kor, at samarbejdsaftalen angiver klare kommandoforhold, så KU-forskere ikke skal ledes eller tage mod ordrer fra Microsoft-ansatte. Samarbejdsrelationer er som i loven om tech-trans. Og der er også klare aftaler om intellektuelle rettigheder og licenser.

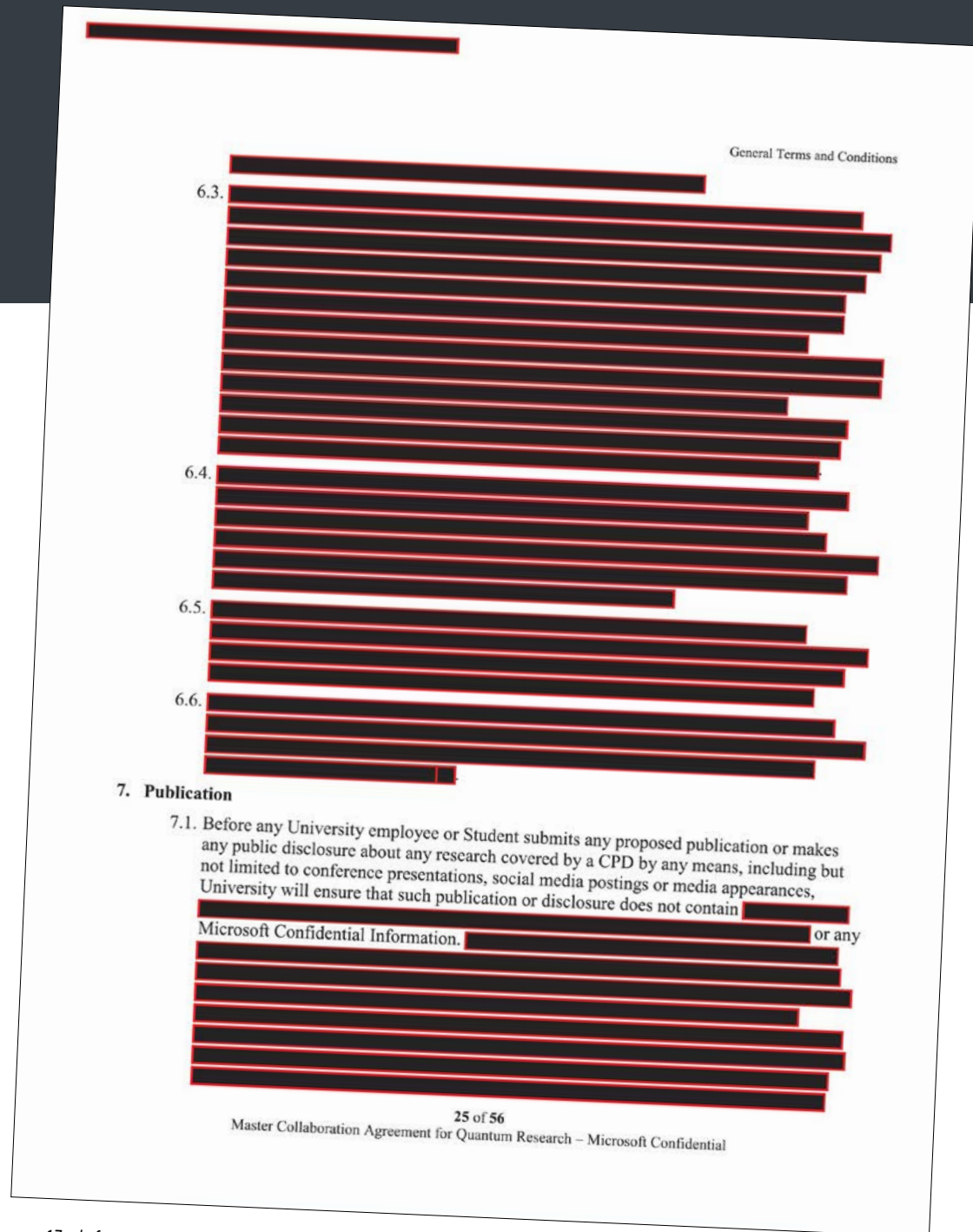
Institutlederen sagde: "Som institutleder har jeg jo formelt instruktionsbeføjelser. Men jeg vil aldrig pålægge mine forskere noget, som kunne anfægte deres forskningsfrihed".

Til forskningsfriheden hører også publiceringsfrihed, men af pkt. 7.1 i de frigivne overskrifts-tekster fremgår, at al publicering – "ikke bare conference-presentations eller forskningsresultater" – skal godkendes i henhold til – resten er overstreget, og det er næste side også.

Hvilken status har Uni-loven?

Ved gennemgang af den begrænsede aktindsigt er det ikke muligt at identificere en

17 ud af 56 sider er totalt mørkelagt, hvis det står til Microsoft. Her side 25 med lidt overskrifts-agtig tekst, hvoraf det fremgår i 7.1, at al publicering – "ikke bare conference presentations eller forskningsresultater" – skal godkendes i henhold til ... – og så er resten af teksten overstreget

henvisning til den danske Uni-lov. Microsoft har derimod selskabets forretningsinteresser til at finkæmme dokumentet, og selskabsretten overtrumfer tilsyneladende Uni-loven.

Men da det er KU, som ifølge Offentlighedsloven har den endelige beslutningsret om, hvad der skal gives indsigt i, har FORSKERforum anmodet om, at KU fortolker aktindsigten i et andet

perspektiv – fx Uni-lovens bestemmelser om fx forskningsfrihed m.m. – fordi aftalens økonomiske, relationer mellem parterne, ansættelsesvilkår for forskerne og ophavsrettigheder er afgørende for den offentlige kontrol med KU's overholdelse af universitetslovens krav til forskningsfrihed mv.

Kun ved indsigt i dette kan de implicerede KU-forskere kende deres

ansættelses-rettigheder og frihedsgrader. Og kun ved indsigt i dette kan det offentlige få kendskab til de offentlige økonomiske forpligtelser i aftalen (fx KU's medfinansiering eller ophavsret).

KU havde ikke svaret inden deadline 23. okt.

jØ

Vindmølle-lobby kræver

- fortæller AAU's eks-rector. Og tre år senere fyrede dekanen forskeren. Historien rejser spørgsmålet, om kritiske forskere skal have s

Finn Kjærdsdam var indtil maj 2014 rektor på AAU. Han fortæller nu, at han blev lagt under pres fra vindmølle-industrien. Det skete helt konkret i et telefonopkald fra en højtstående person i vindmølleindustrien.

Det skete efter kort efter juni 2011, hvor vindmølleforsker Henrik Møller og hans medarbejdere havde rettet en skarp faglig kritik af nye regler for lavfrekvent vindmøllestøj, udarbejdet af Miljøstyrelsen og vindmølleindustrien. Kjærdsdam blev ringet op af en vindmølle-direktør på højeste niveau – han husker ikke navnet – og bedt om at gribe ind overfor Henrik Møller. Direktøren sagde: *"Havde det været en privat virksomhed, var Henrik blevet fyret, og noget tilsvarende må vel gælde universiteter. I industrien underskriver man loyalitetskontrakter, og det samme må vel gælde for universiteterne?"*.

Finn Kjærdsdam svarede lakonisk tilbage, at forskerne ikke kun har ret og pligt til at udtale sig, men at de også skal stille deres viden til rådighed for den offentlige debat.

Kritisk støjforsker blev fyret

Forhistorien bag eks-rektorens udtalelse er, at støjprofessor Henrik Møller blev fyret d. 26. marts 2014 fra AAU. Det skete med henvisning til besparelser, selv om instituttet faktisk havde nybesat to lektorstillinger året før på fagområdet akustik. Selv om han var en højprofileret og internationalt kendt støjforsker, så pegede pilen på ham, fordi hans eksterne indtjening var for lav. Dekanen og institutlederen havde formuleret fyringskriterierne, og de prikkede så Møller på, at han havde *"det største misforhold mellem indtægter og udgifter"*.

Men det var en skinbegrundelse, fortæller Peter Skeel Hjorts graverbog **"EN SKJULT MAGT"** med undertitlen *"Vindmølleindustrien finder det ikke hensigtsmæssigt"*. Heri fortælles, at især dekanen ville af med Henrik Møller, fordi hans forskning i lavfrekvente lydgener fra vindmøller og hans kritiske udtalelser i pressen ikke passede vindmølleindustrien. Støjgrænser, støjundersøgelser og nabo-klager kan nemlig blokere for opførelse af vindparker tæt på beboelser.

“

Hvis forskningsfriheden altså virkelig skulle tages alvorligt, burde AAU's ledere jo have været ekstra påpasselige med at give Henrik Møller særlig beskyttelse.

Heine Andersen

Henrik Møller endte med at blive fyret, men han fik dog en plads som emeritus, som dekanen imidlertid kort tid efter fratog ham. Han er i dag pensioneret.

Forfatter: Næsten 'den rygende pistol'

Peter Skeel Hjort samlede indicier på, at det var vindmølle-lobbyister, som indrekte fremtvang fyringen af støjforsker Henrik Møller. For ham er Kjærdsdams udsagn næsten den rygende pistol – beviset:

"Kjærdsdams nye udsagn bekræfter bogens konklusion om, at fyringen skete på en skinbegrundelse, fordi dekanen bøjede sig for pres fra vindmølle-industrien. Oplysningen om opkaldet fra vindmølleindustrien med opfordring til at fyre forskeren er det nærmeste, man kan komme 'den rygende pistol'. For der bliver næppe offentliggjort en mail, hvor dekan Eskild Holm Nielsen lover industrien at fyre den kritiske forsker på instituttet", siger Peter Skeel Hjort.

"Det er ærligt og modigt af Kjærdsdam at stå frem, og fortælle, hvordan vindmølle-lobbyen pressede i kulissen. Det er en brik i mosaikken af indicier på skinfyringen af Henrik Møller", siger Peter Skeel Hjort.

Kjærdsdam præciserede ytringsret i 2011

I bogen slipper Kjærdsdam for kritik af fyringsforløbet, da der er dokumentation på, at rektoren principielt afviste lobbyens

pres, dels over for industrien og dels over for dekan Eskild Holm Nielsen, som han skriver til: *"Det er ikke Aalborg Universitet, men tre frie forskere, der har udtalt sig. Forskere, der har både ret og pligt til at ytre sig inden for deres fag, i overensstemmelse med deres overbevisning"* (s.169).

Kjærdsdam bekræfter, at det var en principiel præcisering over for vindmølleindustrien og dekanen om forskeres ret og pligt til at ytre sig.

Selve fyringssagen blev indledt januar 2014, efter at den nye rektor var udpeget, men for Kjærdsdam afgik 1. maj. 26. marts opsiges Henrik Møller (med ok-varsel på seks måneder). Kjærdsdam afviser, at han var involveret i fyringssagen, hvor dekanen opstillede kriterier for, hvem der skulle afskediges, og hvor Henrik Møller angiveligt blev udpeget, fordi han havde for lille ekstern indtjening.

Dekanen kritiseres i bogen for at føje sig for vindmølleindustriens pres og fyre den kritiske forsker i januar 2014.

Eks-rektoren: Dekanens afgørelse

Forfatter Skeel Hjort siger, at meget indikerer, at dekanen handlede solo:

"Det fremgår af mails, at rektor Kjærdsdam i sommeren 2011 satte dekanen på plads, ved at indskærpe forskernes forsknings- og ytringsret imod vindmølleindustriens pres. Men dekanen fortsatte sine underhånds-forhandlinger med industrien. Og sagen kulminerede så i januar 2014, hvor dekanen indledte fyringssagen mod Henrik Møller. Det kunne se ud, som om dekanen udnyttede tomrummet ved rektorskiftet: Fyringssagen blev indledt januar 2014, lige efter decemberudpegningen af AAU's nye rektor, som godt nok først tiltrådte formelt 1. maj".

Finn Kjærdsdam vil ikke kommentere dekanens konkrete forvaltning i sagen, men forklarer: *"Fakultetet havde økonomiske problemer. Akustikområdet havde to professorer og et fald i antallet af kontrakter, og så måtte dekanen gøre noget. Og det var dekanens afgørelse at opstille kriterierne. Den proces var jeg ikke indblandet i. Men jeg anbefalede da så, at*

de forsker fyret

ærlig beskyttelse?

Henrik Møller fik emeritus-status, så han fortsat kunne udtale sig som professor.”

Heine Andersen: Særlig beskyttelse af Henrik Møller

Heine Andersen har omtalt fyringssagen i sin hvidbog om forskningsfriheden, og han vurderer rektors udtalelser sådan:

”Rektor meldte principielt ud om forskningsfrihed og ytringsret, og så skulle man tro, at det var AAU's holdning, som der blev forvaltet efter. Men dekanen har tilsyneladende tilsidesat disse principer ved under hånden at kommunikere med vindmølle-industrien og ved til sidst at fyre den kritiske forsker”, siger han.

Heine Andersen mener, at nogle grupper – fx kontroversielle forskere eller kritiske journalister – kræver særlig beskyttelse: ”Hvis forskningsfriheden altså virkelig skulle tages alvorligt, burde AAU's ledere jo have været ekstra påpasselige med at give Henrik Møller særlig beskyttelse; både rektor og dekanen kendte udmærket til, at han og hans forskning blev udsat for pres fra den kritiske vindmølle-industri. Det ville være at håndhæve forskningsfrihedens høje værdi”, siger han og tilføjer:

”Der er jo ingen realitet i ’forskingsfriheden’, hvis forskerne gerne må udtale sig, men det gøres til et individuelt ansvar med risiko for fyring.”

Til kravet om særlig beskyttelse svarer eks-rektor Kjærdsdam:

”Det er en svær balanceakt. Ledelserne skal sikre forskningsfriheden for forskerne. Men forskningsfriheden er en ret og ikke en pligt, så det er et valg i den konkrete situation, som den enkelte forsker gør, evt. med den konsekvens, at finansieringskilder tørrer ud. Med det vil jeg bare sige, at det i praksis kan være svært for en ledelse at lave en særlig ansættelsessikkerhed for forskere, der udtaler sig kontroversielt, på andres bekostning.”

Eks-rektor: Forskningsfrihedens dilemma

Som rutineret leder er forskningsfriheden i Kjærdsdams øjne et vanskeligt dilemma for ledelserne:

“

I praksis kan det være svært for en ledelse at lave en særlig ansættelsessikkerhed for forskere, der udtaler sig kontroversielt, på andres bekostning

Finn Kjærdsdam

”I praksis er det groft sagt sådan, at med uni'ens voksende afhængighed af eksternt finansiering sætter eksterne kilder og fonde nogle krav og begrænsninger. Finanslovens basismidler skal sikre forskningsfriheden, men flere og flere penge skal hentes udenfor finansloven. Kynisk sagt har det den konsekvens, at man kan miste bevillinger fra virksomheder, hvis man bedriver kritisk forskning, som ikke er helt i overensstemmelse med virksomhedens interesser. Det kan man miste bevillinger på, og det er de private firmaers ret at prioritere sådan, da de jo skal varetage aktionærernes interesser. Man kan ikke tvinge firmaer og fonde til at betale vores forskning”.

”Og det peger på et af uni'ernes dilemmaer: Med stigende offentlig finansiering pålægger politikerne os større og større afhængighed af eksterne bevillinger. Det positive er, at resultaterne har større chance for at gøre nytte i samfundet, det negative er en selvvalgt begrænsning i forskningsfriheden”, siger han og tilføjer:

”Og det største problem for forskningsfriheden er i virkeligheden nok, at denne mekanisme i praksis betyder, at forskningsfriheden faktisk er fraværende for rigtig mange af de unge forskere, der bliver ansat som postdocere og ph.d.ere på snævre og konkrete projektopgaver – hvor meget ’forskingsfrihed’ er der i det?”

En skinbegrundelse?

Dekan Eskild Holm Nielsen – som afgik 1. september – og institutleder Børge Lindberg blev stærk mistænkeliggjort i bogen ”En skjult magt – Vindmølleindustrien finder det ikke hensigtsmæssigt”. På baggrund af indicier mente forfatteren at kunne konstatere, at vindmølleforsker Henrik Møller blev fyret med en skinbegrundelse. Den virkelige årsag var, at han var besværlig for vindmølleindustrien, som havde klaget over ham.

Efter bogen udkom, svarede dekanen på FORSKERforums spørgsmål til lederens rolle. Men ellers var både dekan og institutlederen tavse om kritikken.

Nu protesterer institutleder Børge Lindberg imidlertid skarpt på Heine Andersens referencer til bogen. Der er angiveligt en række fejlagtige udlægninger, fx den helt centrale påstand: ”Det, der fremkaldte fyringen [af Henrik Møller] var, at ledelsen gav efter for pres fra vindmølleindustrien” (s.247).

Institutlederen kalder det ”ikke korrekt”. Han afviser, at vindmøllelobbyens pres 2011-14, havde noget at gøre med den konkrete fyring af Møller. Dekanen henviser til, at Møller blev udpeget efter reglementerede kriterier, som var godkendt af det tekniske fakultets samarbejdsudvalg og i instituttets samarbejdsudvalg. Kriteriet for, hvem der kunne rammes af personalereduktionen, var dels ”Medarbejderens bidrag til ES' virke gennem en helhedsvurdering af medarbejderens publicering, undervisning, hjemtagelse og eksekvering af eksterne projekter, formidling samt ph.d.-vejledning ... der lægges i helhedsvurderingen vægt på den økonomiske konsekvens, som bidragene skaber for sektionen/ES (indtægtskabende performance) samt på kvaliteten i opgavevaretagelsen”.

Og dels var det ”Medarbejderens samarbejdsevne i kollega-relationer og servicemindedhed overfor ’kunderne’, fleksibilitet og stabilitet, omstillingsparathed og udviklingsorientering samt medarbejderens bidrag til at skabe et godt arbejdsmiljø”.

Men hvad Henrik Møller så konkret blev prikket på i denne buket af institutlederen/dekanen, løfter han ikke sløret for. Der er fortrolighed i personalsager...

jø

jø

Loyalitetskontrakt med landb

Selv om der i eftersommeren 2016 var stor offentlig ballade om ulovlige mundkurvskontrakter om myndighedsbetjening i sektorforskningen, indgik KU-instituttleder Bo Jelleskov (Institut for Fødevarer og Ressourceøkonomi) på den tid en kontrakt med landbrugets videnscenter SEGES, som havde alle problemerne indbygget.

Kontrakten indebar vidtgående tavshedspligt for uni-forskerne, den overgav forskernes ophavsret til SEGES, og den havde ikke nogen klar aftale om offentliggørelse. Og det på trods af, at det ikke var en fuldfinansieret opgave.

Det afslørede dagbladet INFORMATION (2. oktober).

Kontrakt: Forskerne skal 'optræde loyalt'

"Det er chokerende kontrakt-formuleringer. Ud over mundkurv forpligtede kontrakten KU til 'udelukkende at varetage SEGES interesser'. Det er en hårejsende formulering, for hvis forskerne nåede frem til resultater, som ikke passede SEGES, kunne SEGES kræve hemmeligstempling. Eller formuleret på en anden måde: KU-forskerne skal kun lave data, som kan gavne landbruget."

Det konstaterer professor em. Heine Andersen, som også peger på de problematiske formuleringer om, at KU-forskerne forpligter sig til at "optræde loyalt og udelukkende varetage SEGES' interesser i relation til Aftalens omfang og indhold".

Ophavsrets-professor Morten Rosenmeier vurderer, at det største juridiske problem er, at kontrakten afgiver forskernes ophavsret: "Men et privat firma kan ikke have ejendomsret til den forskning, som universitetet laver", fordi forskerne skal have mulighed for at forske frit og videre i temaet.

Rosenmeier påpeger, at uni-loven og forvaltningsloven gælder for forskeres arbejde, uanset hvordan instituttlederen definerer en opgave. Den konkrete kontrakt strider derfor mod uni-lovens regler om forskningsfrihed samt mod forvaltningslovens regler om tavshedspligt

for offentligt ansatte – som tvisten om tavheds-klausulerne handlede om.

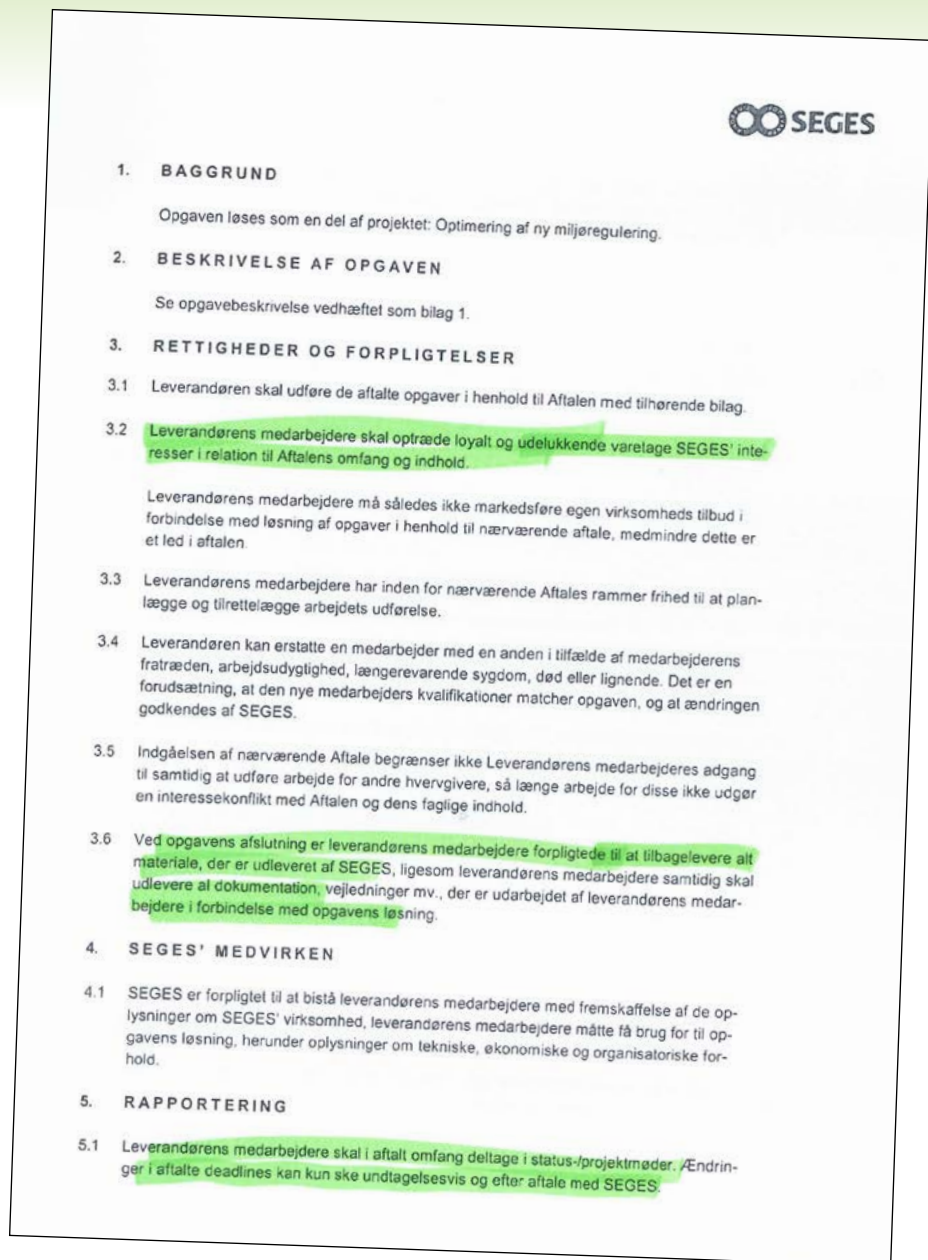
KU-instituttleder: Bare en konsulentrapport

KU-instituttlederen – som handler på rektors vegne – var påvirket af kritikken. Han mener ikke, at aftalen strider mod gældende regler: "Universitetet har fuld lovlig ret til at indgå en konsulentaftale på markedsvilkår". Han mener heller ikke, at der ikke er noget problem i at skrive under på fuld loyalitet overfor den eksterne, betalende part i den slags konsulentrapporter.

Mailkorrespondance fra april afslører, at der lige før udgivelsen af rapporten var usikkerhed om, hvorvidt den skulle udgives i KU's navn eller i SEGES'.

Alligevel påstod KU-instituttlederen efterfølgende – som svar på kritikken – at projektet faktisk var afhandlet med levering af data (24.4 2016). Og herefter blev produkterne tilsyneladende omdøbt, idet instituttlederen efterfølgende taler om en endelig og så en afsluttende forskningsrapportering, Norsminde Fjord (maj 2017).

Den sidste var angiveligt KU-forskernes egen, på forskernes eget

UDDRAG AF KONTRAKTEN: "Leverandørens medarbejdere skal optræde loyalt og udelukkende varetage SEGES' interesser i relation til Aftalens omfang og indhold."

Unge: Vejledere vil manipulere vores valg

Politisk lyder opfordringen om flere håndværkere. Men de unge foretrækker gymnasiet. Så FORSKERforum udreder de unges uddannelsesveje.

forskningsfriheds-initiativ og med KU's logo på. Den var altså ikke en del af SEGES-rapporteringen – selv om KU-forskerne undervejs i forskningsprocessen konsulterede med SEGES' eksperter.

Men SEGES opfatter underligt nok også den sidste rapport som en del af opgaveløsningen. De er fuldt tilfredse, for den fortæller, at de bliver dyrt for landbruget at overholde miljøbestemmelser i Norsminde.

Heine Andersen: Bortforklaringer

Prof. em. Heine Andersen er specialist i relationen mellem myndighedskontrakter og forskningsfrihed:

”Kernen er vel, at SEGES har fået, hvad de har betalt for i den afsluttende rapportering med KU's stempel på – udarbejdet under alle kontraktens begrænsninger.”

”KU-institutederens beskrivelse af forløbet er krampagtig for at bortforklare, at han havde skrevet under på en meget kritisabel kontrakt med åbenlys krænkelse af forskningsfrihed og formentlig også af forvaltningsloven. Der er mange huller i hans bortforklaringer: Hvorfor følger maj-rapporten nøje SEGES' fokuspunkter? Hvorfor kunne KU og SEGES diskutere i april, hvem der skulle udgive maj-rapporten, når institutlederen bagefter påstår, at den var et eksklusivt og selvvalgt KU-projekt?”

”Det er en chokerende kontrakt, og det er chokerende, at institutlederen bagatelliserer den betydning. Forklaringerne synes at dække over, at institutlederen påstår, at rapporteringen i praksis blev udarbejdet under store frihedsgrader, uafhængigt af dens bagvedliggende kontrakt. Den kontrakt som var endnu mere vidtrækkende end AU's kontrakter med de kontroversielle tavsheds klausuler.”

FORSKERforum har forelagt kontrakten for tilsynsmyndigheden Uniministeriet med anmodning om, at dens lovlighed vurderes i henhold til uni-loven og til Forvaltningsloven.

jø

Med 3 ud af 4, der søger gymnasiet efter folkeskolen, er gymnasiet ved at udvikle sig til at være en almen ungdomsuddannelse – ja, nærmest en folkeuddannelse.

Og det er muligvis en situation, vi blot skal vænne os til, mener ph.d.-studerende Tilde Mette Juul ved Center for Ungdomsforskning på AU, hvor hun forsker i unges uddannelsesvalg efter folkeskolen.

”Der skal stadig være muligheder for dem, der ikke vil gå i gymnasiet. Men jeg tænker, vi er nødt til at acceptere gymnasiet som det almindelige valg. Vi ser jo også, at mange vælger at tage en erhvervsuddannelse efter gymnasiet, og det behøver ikke være negativt. Jeg tror, mange håndværksmestre gerne vil have unge, der har lidt mere erfaring og modenhed end når de kommer fra folkeskolen,” siger hun.

I hendes forskning har hun interviewet mange skoleelever i Region Hovedstaden, og de kan tydeligt føle et vejledningsmæssigt fokus på at få dem til at vælge erhvervsuddannelse frem for gymnasiet.

”De siger til mig: Ja ja, jeg ved godt, at I gerne vil have os på erhvervsuddannelser, men det er bare ikke noget for mig. Nogle elever er også trætte af hele tiden at skulle ud og besøge erhvervsuddannelser. De får en oplevelse af at de professionelle vil manipulere med deres uddannelsesvalg. Man skal passe på med at problematisere, at for få vælger en

erhvervsuddannelse, for det kan være med til at konstituere problemet”

Tilde Mette Juul ser søgningen mod gymnasiet som et led i en historisk udvikling, hvor gymnasie-uddannelsen trinvis har åbnet op for flere og flere.

”Gymnasiet har altid været et førstevalg, adgangen til gymnasiet har bare været begrænset for i tiden, blandt andet af strukturelle barrierer. I 1960'erne blev egnethedsvurderingen blev flyttet fra gymnasie lærerne til folkeskolelærerne, hvilket gav et stort ryk. I firserne og halvfemserne var der stort fokus på social lighed, hvilket gjorde, at man samfundsmæssigt havde fokus på en demokratisering af uddannelsesmulighederne. Og siden nullerne har der været et stærkt politisk fokus på, at vi skulle ruste os uddannelsesmæssigt for at styrke vores konkurrenceevne. Denne diskurs om 'jo længere uddannelse jo bedre' er noget både de unge, deres forældre og de professionelle har indoptaget” fortæller hun.

Hvis erhvervsuddannelserne skal kunne tiltrække flere, foreslår hun, at man allerede i folkeskolen indfører flere praktiske fag, blandt andet for at påvirke dikotomien mellem det praktiske og det boglige.

lah

Se næste side: Analyse

Politisk opfordring: Flere i

Men søgningen er mod det boglige, også fremover! FORSKERforum

Der skal sættes en stopper for bogligheden i Danmark. Økonomer, politikere og erhvervslivet; alle mener, at der uddannes for mange akademikere, og at de i stedet skal sluses over i de erhvervsfaglige uddannelser. Selv i universitetsmiljøerne får budskabet en vis medvind, når nogle taler om 'masseuddannelse' og 'overuddannelse'.

Men fremover bliver det kun værre, hvis man skal tro den uddannelsesmæssige "spåkulde".

Spåkulden er Undervisningsministeriets PROFILMODEL, der fremskriver unges uddannelsesvalg og veje gennem uddannelsessystemet helt op til 25 år efter, de har forladt folkeskolen. Og kørsler fra denne model viser en entydig tendens: flere vil vælge gymnasiet, flere vil vælge mellemlange og lange uddannelser, og færre vil vælge erhvervsfaglige uddannelser. Sådan cirka lige præcist det modsatte af, hvad magthaverne ønsker.

Ifølge prognosen vil 26,5 procent af den årgang, der begyndte i 9. klasse i skoleåret 2014/15, få en lang videregående uddannelse. 68,6 procent vil tage en gymnasial uddannelse.

Og tendensen fra PROFILMODELLEN bakkes op – ja, overhales faktisk – af andre tal. I år valgte 74 procent af de elever, der afsluttede folkeskolen, at søge på gymnasiet, mens kun 18,5 procent valgte en erhvervsuddannelse.

"Det går ikke hjernestærkt"

"Hvis man ikke gør noget ved det her, så vil udviklingen fortsætte," konstaterer **Lars Kunov**, der er direktør for organisationen Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier.

Det er ellers ikke, fordi politikerne ikke har prøvet. Først og fremmest ved reformen af erhvervsuddannelser, der blev vedtaget i 2014 og trådte i kraft efter sommeren 2015.

"Erhvervsuddannelserne skal være et attraktivt førstevalg for de unge, og det bliver de med reformen," sagde daværende undervisningsminister Christine Antorini, da reformen var blevet vedtaget. Men hidtil er der ikke noget, der tyder på, at reformen har lokket unge væk fra gymnasiet.

"Det går ikke hjernestærkt med at få

ændret tilgangen til erhvervsuddannelser. Den er faktisk faldet otte pct. i sommer frem for sidste sommer," siger Kunov.

Han peger på en af de markante nyskabelser i reformen – indførelse af minimumskrav på 02 i dansk og matematik. Formålet var at hæve det faglige niveau og måske også uddannelsernes anseelse. Men resultatet har været lavere optag.

"Vi kan se, at antallet er unge, der søger, ikke er steget. Samtidig er antallet af ældre, der kommer ind, faldet markant, og det er blandt andet optagelseskravene, der gør det sværere. Det er der ingen tvivl om," siger Kunov.

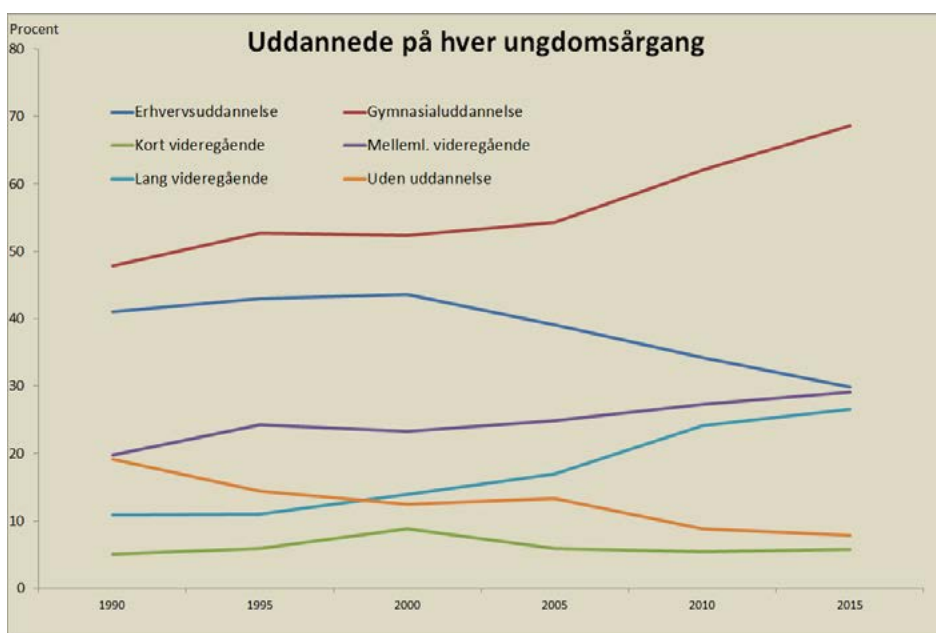
Reform ændrer ikke stort

Chefanalytiker Mie Dalskov fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd bruger selv Profilmodellen i sine analyser af fremtidens uddannelses- og arbejdsmarked, og hun vurderer, at tingene nok kommer til at gå nogenlunde, som modellen viser. Hun betragter ikke erhvervsuddannelsesreformen som en 'game changer', selv om det er et skridt i den rigtige retning.

"Der er lavet nogle vigtige ændringer med reformen. Det er blevet gjort mere overskueligt at starte på erhvervsuddannelsen, de unge får lov at være for sig og får lidt mere af det sociale og den ungdomskultur, som uddannelserne jo ellers taber markedsandele på. Så er der adgangskravet, der har været meget diskuteret. Men jeg synes, det er fornuftigt nok, at folk kan læse og regne, når de kommer ind – både for det faglige niveau og for uddannelsens image."

En akilleshæl for de faglige uddannelser har traditionelt været manglen på praktikpladser. Selv om industrien råber på faglært arbejdskraft, har det i mange år knebet med at tilbyde de praktikpladser, der er nødvendige. Men også her mener Dalskov, at EUD-reformen bringer godt nyt.

"Reformen indeholder en refusionsordning, sådan at de virksomheder, der bruger eksempelvis tømrere, men ikke er med til at uddanne dem, kommer til at betale. Og det er et vigtigt skib, der bliver

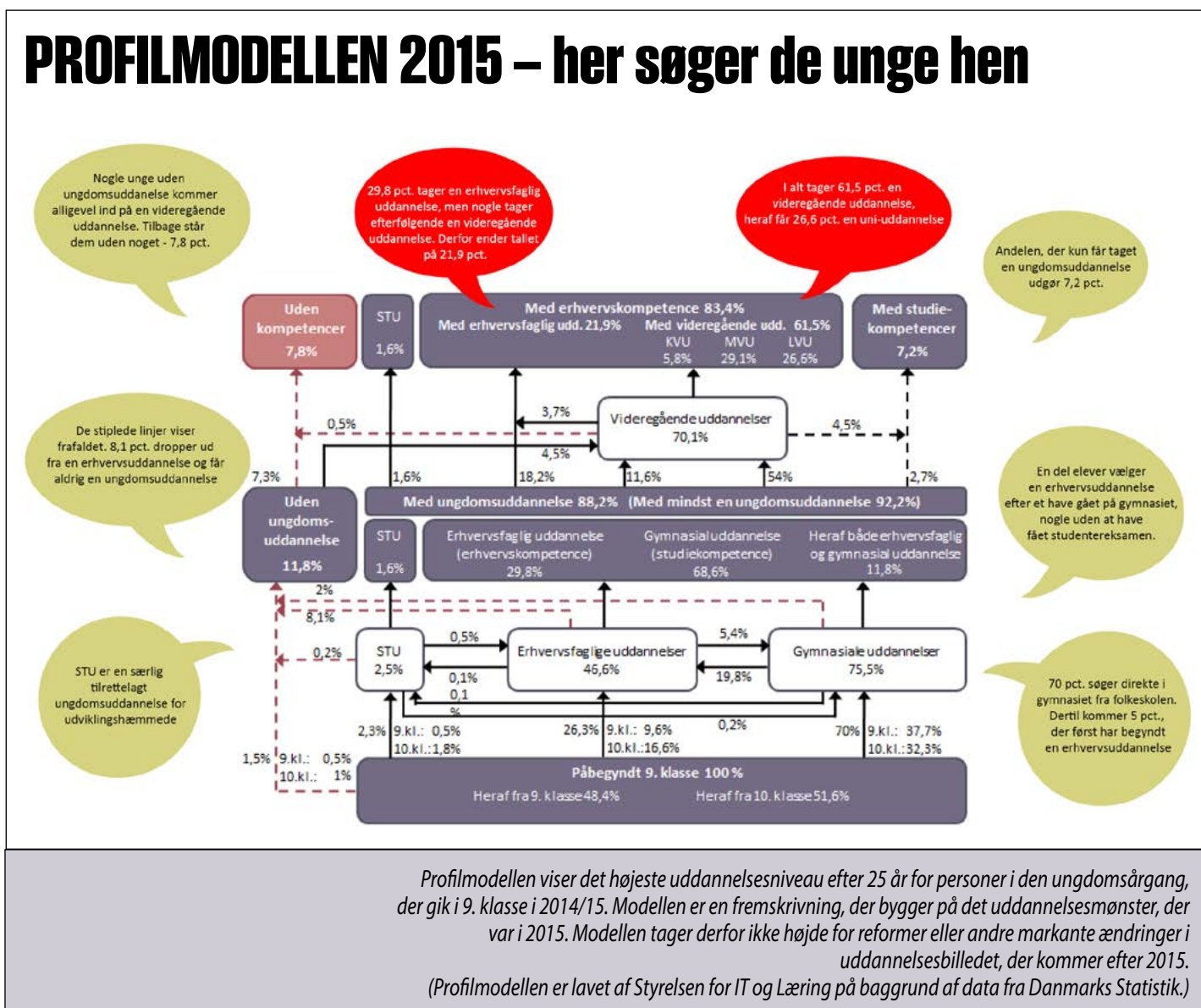

Grafikken viser Profilmodellens fremskrivninger af, hvor mange på en 9. classes-årgang, der tager uddannelser. X-aksen viser årgangene, og Y-aksen viser, hvor mange procent af årgangen, der har taget en uddannelse. Som det ses, sker der efter 2005 kraftige stigninger for gymnasiet og de lange, videregående uddannelser, mens færre tager erhvervsuddannelser. Kilde: UVM/Profilmodellen.

Håndværker-uddannelserne

fortæller om håndværker-uddannelsernes situation og status

PROFILMODELLEN 2015 – her søger de unge hen

Profilmodellen viser det højeste uddannelsesniveau efter 25 år for personer i den ungdomsårgang, der gik i 9. klasse i 2014/15. Modellen er en fremskrivning, der bygger på det uddannelsesmønster, der var i 2015. Modellen tager derfor ikke højde for reformer eller andre markante ændringer i uddannelsesbilledet, der kommer efter 2015. (Profilmodellen er lavet af Styrelsen for IT og Læring på baggrund af data fra Danmarks Statistik.)

sat i søen. Så reformen har nogle flotte elementer. Spørgsmålet er bare, om det er nok.”

Tudetosset: Besparelser giver frafald

Til gengæld er der en udvikling, der trækker modsat, og det er det omprioriteringsbidrag, som nu også er planlagt til at ramme erhvervsskolerne med fuld styrke. AE-chefanalytikeren Mie Dalskov betragter det generelt som ”tudetosset” at spare på uddannelserne. Hun forudser

ikke, at besparelserne vil forrykke det store omkring uddannelsesvalgene. Til gengæld frygter hun, at den røde boks i Profilmodellen – den svage gruppe, der slet ikke får nogen form for uddannelse, vil vokse.

”Når man igennem seks år succesivt skal finde flere og flere penge, så er jeg bekymret for den studerende i al almindelighed, men i særdeleshed dem, der hænger i med det yderste af neglene. Det er stadig sådan, at hver sjette unge

ikke kommer videre fra grundskolen. Og det er ikke ved at spare, man hjælper flere igennem. Skulle man have de sidste med, skulle man nærmere investere. Så jeg er bekymret for frafaldet. Og så er jeg bekymret for uddannelseskvaliteten generelt, men det kan du ikke se i en profilmodel.”

lah

Uddannelsesvalg: Håndvær

IMAGE. Gymnasiernes sociale ungdomskultur trækker. Og erhvervsuddannelser har ry som uddannelse for underklassen

Når flere og flere unge vælger gymnasieuddannelser frem for erhvervsuddannelser, handler det ikke om det faglige indhold, men om ungdomskulturen på uddannelserne. Hvor gymnasietiden er kendt for sine fester og mange sociale aktiviteter, er erhvervsuddannelserne et sted, hvor man koncentrerer sig om sin faglige specialisering og ikke bruger tid på svinkeærinder, hverken af social eller almen dannende karakter.

Det mener **Lars Kunov**, direktør for Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier.

De fleste unge har slet ikke travlt med at komme ud på arbejdsmarkedet og blive voksne. Derfor er en treårig gymnasialuddannelse, hvor man stille og roligt kan finde ud af, hvad man vil med sit arbejdsliv, samtidig med at man har en fed tid med jævnaldrende kammerater, et oplagt valg for de fleste regnet op imod de langt mere målrettede erhvervsuddannelser.

Problemstillingen er almindelig kendt, og da politikerne i 2014 vedtog en reform af erhvervsuddannelserne, forsøgte de at løse det ved at indføre et 20-ugers grundforløb for de elever, der kommer direkte fra folkeskolen, netop for at skabe en lidt bredere indgang til uddannelsen, hvor man samtidig kan opbygge et socialt miljø.

De 20 uger forslår bare som en skrædder et vist sted, mener Lars Kunov. Det burde være mindst et år:

”Hvis du går i 9. klasse, står du over for at skulle vælge en uddannelse, hvor du har 20 uger til at finde ud af, hvilket specifikt fag du skal have, og herefter har du kun yderligere 20 uger til at finde en praktikplads i en virksomhed – eller også vælger du gymnasiet, hvor du har tre år til at finde ud af, hvad du vil. Det er bare: Kom ind til os, her er skiferier og lancier og så i øvrigt et legaliseret fjumreår eller to bagefter. Det kan vi ikke hamle op med,” siger han.

Hf lokker med E-sport og surfing

Han og erhvervsskolerne ville gerne have haft et grundforløb på et helt år. Det mener han ville stille

“ I gymnasiet har de unge en fed tid med jævnaldrende kammerater, et oplagt valg for de fleste regnet op imod de langt mere målrettede erhvervsuddannelser

Lars Kunov

erhvervsuddannelserne noget stærkere i konkurrencen med gymnasiet.

”Hvis vi kunne give dem noget mere tid – tid til at være unge, finde ud af, hvad de vil, blive lidt dannede. Så ved jeg godt, man taler om, at nogle er skoletrætte. Men det er jo ikke dem, vi taber til gymnasiet. Hele tidsånden er mere skole. Og der kan vi kun tilbyde et komprimeret forløb, hvor man meget hurtigt skal tage stilling til, hvilket fag og speciale man vil have. Når forældre konfronteres med det, tænker de: Det er mit barn slet, slet ikke klar til.”

Han peger også på, hvordan gymnasiereformen har gjort hf-uddannelserne til en endnu hårdere konkurrent for erhvervsskolerne.

”Nu kan du tage en hf i ’Cold Hawaii’ (toning på Thy-Mors HF med fokus på surfing, red.) gaming, en hf i e-sport. Det er sgu svært at konkurrere med, hvis du gerne vil have fat i de drenge og piger med krudt bagi. Hvis jeg havde været i den alder, ville jeg da nok selv have taget sådan en.”

Lars Kunov ærgrer sig den dag i dag stadig over forhandlingerne omkring erhvervsuddannelses-reformen, hvor han mener, det lykkedes Finansministeriet at spare. Sparedrengene udnyttede, at skolerne og arbejdsmarkedets parter ikke var enige om indretningen af grundforløbet. Derfor blev der aldrig skabt et massivt pres for at få et længere grundforløb, hvilket Finansministeriet ville undgå, fordi det ville blive dyrt.

”Det ville forlænge uddannelserne et halvt år og gøre det dyrere for staten. Men embedsmændene så kun isoleret på, hvad selve erhvervsuddannelsen vil koste. Man

skal sammenligne med, at mange unge jo i stedet vælger at gå i gymnasiet i tre år, og så går de måske ud og er uproduktive et-to år bagefter, og man må også se på, hvad det koster,” siger Lars Kunov.

Mor er mest til gym’

Et andet sted, man bekymrer sig for tilstrømningen til de boglige uddannelser på bekostning af de erhvervsfaglige, er i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE). Chefanalytiker Mie Dalskov konstaterer også, at selv om den politiske stemning for længst er vendt i forhold til de ambitioner, man i nullerne havde om, at flest muligt skulle have en lang videregående uddannelse, så fortsætter de unge med at vælge bøgerne frem for værktøjet.

Det handler om opfattelser. Og den slags lader sig ikke så hurtigt ændre – ikke for de unge og endnu mindre for deres forældre.

”Der er en eller anden form for træghed ude ved køkkenbordene. Vi, der arbejder med området, siger lidt for sjov: Vi skal have mor med. Men det er faktisk ikke kun sjov. For ser man på, hvad der betyder noget for uddannelsesvalget, så er det i høj grad forældrene. Og selv om man ved, vi kommer til at mangle faglærte og håndværkere, så er der stadig en fortælling om, at hvis man vælger gymnasiet, så lukker du ingen døre – så har du stadig masser af muligheder,” siger Mie Dalskov.

Fortællingerne om, hvad der er den rigtige og bedste vej at gå, følger ikke altid med virkeligheden. I øjeblikket arbejder Mie Dalskov og hendes kolleger i AE på en analyse, der viser, at unge med erhvervsuddannelse får en rigtig god start på arbejdslivet. De tjener godt, de har mulighed for at blive selvstændige eller for at læse videre. Men når gymnasieuddannelsen først en gang er plottet ind som vejen op ad den sociale rangstige, er det svært at ændre på – også blandt de lærere og vejledere, der skal rådgive de unge.

Kender ikke faglærte

”Jeg hører stadig fortællinger om, at vejlederstanden og underviserne skubber hen

Ik taber til skiferier og lancier

På Thy kan man tage hf-uddannelse med speciale i surfing. Den slags er svært at konkurrere mod som erhvervsuddannelse, mener Lars Kunov.

imod de alment dannende gymnasiale uddannelser. Jeg tror godt, en ung i den alder kan træffe et valg om en erhvervsuddannelse, men det er svært, hvis man er blevet skolet til den der gymnasiale tankegang. Og vi kan konstatere, at gymnasiet bare bliver ved at vinde andele.”

Dalskov mener, folkeskolen er nødt til at tage opgaven på sig med at øge kendskabet til erhvervsuddannelserne. Forældrene hænger fast i de traditionelle opfattelser af uddannelseshierarkiet, og de unge får ikke af sig selv kendskab til det arbejdsmarked, der har brug for dem.

”Vi lavede en analyse, der viste, at faglærte børnefamilier stort set ikke eksisterer i København – det er kun akademikere og studerende. Så hvordan skulle du kunne vælge uddannelser, hvis du stort set ikke kender dem? Og hvis unge mennesker i 7.-9. klasse overhovedet kender en håndværker, er det frisøren eller tømreren. De kender slet ikke den kæmpe

efterspørgsel på folk, der kan arbejde med robotter, it og tekniske løsninger,” siger hun.

Maskerne falder

Lars Kunov er ikke optimistisk omkring erhvervsskolernes chancer på uddannelsesmarkedet. Han erkender, at der på det seneste er blevet sagt mange pæne ord om erhvervsuddannelserne, men en gang imellem er det, som om maskerne falder, og det reelle, grundsatte syn på de praktiske uddannelser viser sig.

”Jeg var faktisk optimistisk. Jeg syntes, det var sket en toneændring blandt meningsdannere, politikere – selv i dronningens nytårstale. Hele vejen rundt var der en meget entydig opbakning til at re-italesætte erhvervsuddannelser. De eneste, der måske stadig manglede, var mor og far og nogle folkeskolelærere. Men det var et fåtal,” fortæller Kunov.

Hans optimisme fik imidlertid et skud

for boven under forhandlingerne af gymnasireformen.

”Det var frygteligt for os at høre på. Den ene halvdel sad og sagde, at det kun er eliten, der skal gå i gymnasiet – indforstået, at man ikke er elite, hvis man tager en erhvervsuddannelse. Den anden halvdel sagde, at det er en social katastrofe, hvis man ikke kommer i gymnasiet, for så kan man ikke bryde den sociale arv. Så sidder forældrene jo og tænker: Mit barn skal høre til eliten og skal i hvert fald ikke være en social katastrofe.”

Forslag: Start med fælles grundforløb

Han håber stadig, der med tiden kan blive åbnet op for et længere og mere attraktivt grundforløb på erhvervsuddannelserne – også selv om det vil koste ekstra.

”Jeg kan mærke, der begynder at komme en bredere politisk forståelse for problemstillingen. Men jeg er bange for, at det kommer til at gå en hel del mere galt, inden man vælger at gøre noget ved det.”

I hans øjne kan det ende med, at man ender med at starte forfra med en helt ny ungdomsuddannelse, som har et fælles grundforløb for både gymnasiale- og erhvervsuddannelser, sådan at alle elever starter sammen og herefter skiller sig ud.

”Der ligger andre ting og venter på sådan en løsning. For eksempel den demografiske udvikling. I udkantssområderne er der meget, der taler for, at man sammenlægger erhvervs- og gymnasieskoler, hvor der simpelthen ikke er elever til at drive en institution,” siger han.

Han erkender, at det vil være et fundamentalt opgør med uddannelsesstrukturen, men det kan være tættere på, end man umiddelbart skulle tro.

”Hvis ikke der sker noget markant i forhold til søgningen af erhvervsuddannelser og til at fastholde unge mennesker ude i landet, så kommer de her ting kraftigt på dagsordenen. Jeg ville have forsvoret, det kom inden for fem år, men nu tror jeg faktisk, det er muligt.”

lah

Når hum' skal gøre sig

Brochure prøver at bevise hum's impact gennem sjove cases. Men det risikerer at trække grundlaget væk under rugbrødsforskningen, lyder kritik

Humanistisk forskning er vigtigere end nogensinde. Med den konstatering indleder Danmarks Frie Forskningsfond (DFF) en ny brochure, der fortæller om seks humanistiske forskningscases "med impact". Publikationen har til formål at "vise bredden og vigtigheden af humanistisk forskning i dagens samfund".

At vise offentligheden, at den ellers så udskældte humanistiske forskning faktisk kan bruges til noget, er et sympatisk initiativ, mener **professor Frederik Stjernfelt**. Men DFF risikerer at gøre forskningen en bjørnetjeneste ved at trække nogle særligt udvalgte cases frem som blikfang, advarer han samtidig.

"Det er stærke internationale traditioner for at bruge case-baseret argumentation, som man gør her. Men der er en tendens til, at de cases, man trækker frem, er de mere exceptionelle cases. Men risikoen er, at man på den måde kommer til at hype de atypiske forskningscases," siger Stjernfelt.

Blandt de seks forskningsprojekter, DFF har valgt at trække frem og præsentere, er et projekt, der analyserer danske tv-seriers succes i udlandet, et projekt om kendisser som nye autoriteter i den danske kulturdebat og et projekt om etiske dilemmaer omkring de voksende overvågningsmuligheder i samfundet. Projekter, der tager udgangspunkt i en bred offentlighed, som de fleste mennesker har et forhold til.

"Når det gælder humaniora, trækker man tit projekter frem, der har effekter uden for humanioras område. For eksempel når man finder cases, hvor humaniora har vist sig at kunne støtte klimaforskning, konfliktforskning eller patenter. De cases er også sjove og interessante, men de er jo atypiske," konstaterer Stjernfelt.

Uddannelse er også impact

Han henviser til den norske impact-forsker Gunnar Sivertsen, som er kendt som ophavsmanden til den bibliometriske forskningsindikator i Norge, som også har stået model til den danske BFI. Sivertsen peger på faren ved den case-baserede

fremstilling af impact, fordi de iøjnefaldende cases ikke er repræsentative for det, han kalder 'normal impact' af forskningen.

"Den normale impact af forskning er eksempelvis, at der på humaniora bliver uddannet mange gymnasielærere. Universitetslærernes forskning kommer til udtryk i deres undervisning, og det er jo en ret stor impact, som man aldrig hører om som case. Et andet eksempel er, hvordan kunsthistorisk forskning løbende påvirker museer, arkæologisk arbejde og så videre gennem de folk, der uddannes. Det er normal impact," siger Stjernfelt.

Hvis man konstant fremdrager opsigtsvækkende cases, tenderer man også til at negligere den mere hverdagsmæssige nytte af forskningen, advarer han.

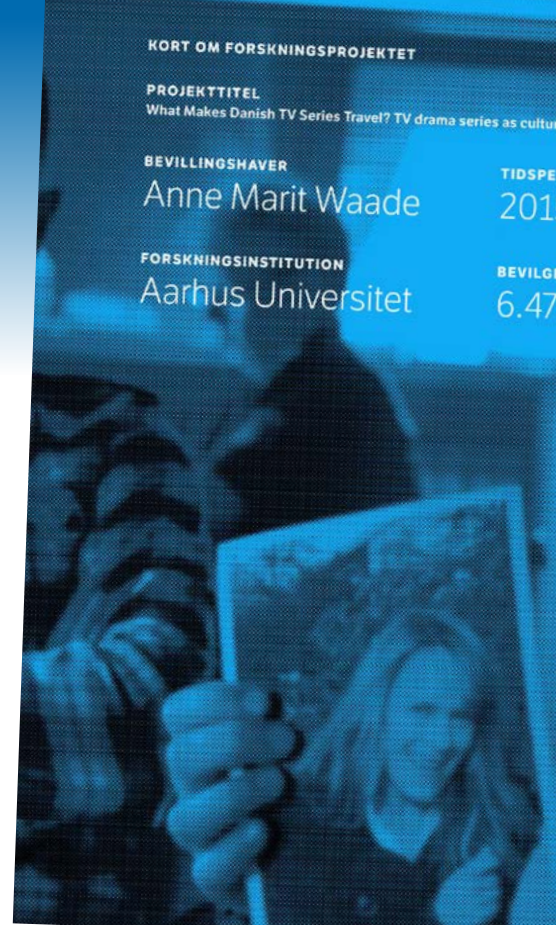
"De gode cases fungerer selvfølgelig bedre i avisoverskrifter og bliver i sig selv næsten til nyhedshistorier. Det er naturligvis ikke en nyhed, at kunsthistorisk forskning kommer til udtryk på et museum. Men det meste videnskab er normal impact og rugbrødsarbejde. Det kan ikke være anderledes," siger Stjernfelt.

Impact uden Islamisk Stat?

Som et andet eksempel nævner han den arkæologiske forskning omkring oldtidsbyen Palmyra, som over to omgange har været i hænderne på Islamisk Stat, der har hærget og ødelagt ruinbyen. Imidlertid har forskere fra blandt andet Norge og Syrien forinden lavet minutiøse optegnelser, så man i dag har stor viden om, hvordan Palmyra så ud før Islamisk Stat kom til, og i et vist omfang kan rekonstruere byen.

"Men hvad nu hvis Islamisk Stat aldrig var kommet? Så var det arbejde aldrig blevet kendt. Men værdien af forskningen ville have været den samme. Vi skal passe på ikke at stirre os blinde i de sexede cases, for så får vi et fortegnet billede af forskningen."

Stjernfelt tilføjer, at det ikke kun gælder humanistisk forskning. Eksempelvis er der inden for medicinsk forskning et

Anne Marit Waades projekt om Sara Lund og andre danske seri...

enormt, rutinepræget forskningsarbejde med at teste medikamenter, hvilket heller aldrig når ud i medier eller DFF's rapporter.

Svagt omdømme og udtryk for hum-bashing

Det er imidlertid kun i forhold til humanistiske projekter, DFF har valgt at trykke

Forsvar: Den un

Lektor Dorthe Gert Simonsen, der er formand for Danmarks Frie Forskningsfond Kultur og Kommunikation, synes ikke, der er noget odiøst i, at man fra DFF's side vælger at reklamere for humaniora-forskningens nytteværdi.

"Det er vigtigt, at humanistiske forskere kan forklare deres bidrag, ikke bare for vores egen skyld, men fordi det er afgørende, at viden om mennesker og kultur bliver inddraget, når udfordringerne skal løses – også her og nu. Jeg synes ikke, der er nogen grund til at 'vige udenom' et impact fokus, men der er rigtig god grund til at fremhæve de mange forskellige måder, den frie forskning har impact på", skriver hun

e-succeser er DFF's bud på humanistisk forskning, der gør en forskel.

en brochure, og det ser Stjernfelt som udtryk for det generelt svage omdømme, som humanistisk forskning har, når det gælder brugsværdien i forhold til samfundet.

”Det er selvfølgelig motiveret i, at der i en lang årrække har været en hum-bashing, som har forskellige årsager, bl.a.

lækker

den at hele vores måde at måle forskning på kommer fra læge- og naturvidenskaberne. Det har været gearret på en måde, så den ikke opdager den impact, humaniora har.”

Stjernfelt er i øjeblikket i gang med et projekt, som han leder med kollegaen David Budtz Pedersen, der netop har til formål at udvikle forståelsen af humanistisk forsknings værdi og impact.

”Impact kan være meget forskellig. Den kan strække sig fra det rent forskningsinterne, hvor andre forskere arbejder videre på baggrund af ens resultater, til i den anden ende, at man påvirker den offentlige debat, har indflydelse på offentlige kommissioner, på samarbejdet mellem offentlige institutioner.

Vores projekt er at definere en bredere forståelse for impact end bare de interne: citationer og publikationer og dem, der har med produkter at gøre: patenter og public-private partnerships. Der vil vi gerne pege på, at der er en hel gruppe impact-typer, der nemt overses.”

lah

middelebare gavn af humaniora

til FORSKERforum i en mail.

Det er bevidst, at man i publikationen vælger at fokusere på projekter med impact, der er nemt at se og forstå.

”Ligesom i al anden grundforskning kan man heller ikke i humanistisk sammenhæng altid forudsige, hvad forskningen præcis vil blive brugt til. Der er både langsigtede og kortsigtede effekter; investering i forskning kræver ofte ’tålmodige penge’. Men det er også vigtigt at fortælle, at humanistisk forskning gør umiddelbar gavn, og det har vi valgt at fokusere på i vores publikation ved at inddrage et aftagerperspektiv.”

Hun mener dog ikke generelt, det er en udfordring at forklare betydningen og

værdien af humanistisk forskning.

”Humanistisk forskning handler overordnet om at forstå menneske og kultur. Der er ikke nogen af de globale udfordringer, vi står overfor, hvor der ikke er behov for viden om, hvilken rolle mennesket spiller. Det er komplekst, det er mangfoldigt, det er både historisk og nutidigt, det er idébåret, praktisk og materielt. Men det er også derfor, vi har brug for humanistiske forskningsprojekter, der er socialt og kulturelt innovative, for at komme hinsides standardsvar og de hurtige meningers friløb.”

lah

Mapping: Effekten af hum-forskning

Hvordan måler man egentlig den humanistiske forsknings effekter – impact – på samfundet?

Det spørgsmål er Frederik Stjernfelt i gang med at forsøge at besvare sammen med AAU-kollegaen lektor David Budtz Pedersen. De to fik sidste efterår en bevilling af Velux Fonden på knap otte millioner kroner til forskningsprojektet **’Mapping the Public Value of Humanities’**.

”Alle taler om ‘impact’ – også internationalt. Men der er langt fra konsensus om, hvordan impact skal måles. Forskerne inden for naturvidenskab har været dygtige til at indsamle data, så de kan dokumentere deres forsknings effekt og værdi for samfundet. Vi har slet ikke samme tradition inden for humaniora. Også selv om humanistiske forskere optræder hyppigt i samfundsdebatten som eksperter om alt fra satiretegninger, kriser, adfærd, flygtninge og sundhed. Så humanistisk forskning har stor udbredelse og indflydelse på den løbende samfundsdebat. Vi kan bare ikke dokumentere det,” forklarede David Budtz Pedersen om projektet i forbindelse med et debatarrangement i september 2016.

Projektet løber frem til 2019 og vil blandt andet bestå af:

- En spørgeskemaundersøgelse blandt danske humanistiske forskere om deres eksterne samarbejdsrelationer
- En undersøgelse af den akademiske sammensætning af danske statslige og offentlige komitéer, kommissioner, ekspertgrupper, etc.
- En undersøgelse af humanistisk forsknings effekter på danske museer – samarbejde mellem humanistiske forskere og museer og dets effekter for museumsgæster
- En undersøgelse baseret på kvalitative interviews med beslutningstagere, medier og virksomheder angående barriere og styrker i anvendelsen af humanistisk forskning.

Når studerende p

PÆDAGOGISK TO-DO

Akademiske sprog er nødvendig kunnen

En diskussion, der er taget til over de senere år, er at undervisningen på universiteterne er rettet for meget indad mod universitetet og det forskningsmæssige miljø, og ikke udad mod samfundet og de arbejdsgivere, der skal ansætte de fleste kandidater.

Ved at lære at beherske det akademiske sprog, lærer de studerende at læse og formulere sig inden for "forskingsprog", så de senere vil kunne lave ph.d.-afhandlinger og blive forskere selv. Men virkeligheden for de fleste kandidater er, at de skal ud og arbejde i sammenhæng, hvor ingen vil have glæde af deres akademiske sprogegenskaber. Tværtimod bliver det i dag betragtet som en ulempe, hvis man eksempelvis som embedsmand udtrykker sig for "akademisk".

Men Bente Kristiansen holder alligevel fast i, at det akademiske sprog er en kundskab, de studerende skal have med sig fra universitetet.

"Alle vidensarbejdere er nødt til at kunne forholde sig til viden, hvad er metoden, er den viden troværdig eller ikke troværdig. Det synes jeg er enormt vigtigt, selv om man ikke er forsker. Så hele den akademiske genre er væsentlig at kunne. Men det betyder ikke, de ikke skal skrive på andre måder."

Hun mener, at studerende naturligvis skal være opmærksom på, at der er forskellige genrer, og at en borger ikke skal adresseres på samme måde som en specialebedømmer.

"Der kommer løbende nye genrer til på universitetet. Der er eksempelvis produktspecialer, hvor man laver produkter og supplerer det med akademiske refleksioner i en følgerapport. Der bliver flere og flere professionelle genrer, hvor man skal udtrykke sig i forhold til målgrupper på et ikke-akademisk sprog. Den bog her handler kun om akademiske genrer. Det er det, vi forventer, de studerende skal kunne, og det mener jeg stadig er fornuftigt, for det er der, man rører den akademiske tradition."

Der er for lidt skrivning i uni-undervisningen. Og det er en fejl, for det at skrive et fag, er a

Skrivning er mere end et instrument til at formidle, det er en måde at lære faget på, siger læringskonsulent Bente Kristiansen.

De studerende kan ikke skrive. De kan ikke skrive kort og præcist. De kan ikke strukturere et argument. De skriver hovedet ikke akademisk.

Ovenstående kunne være taget ud af mangt et klagende debatindlæg fra frustrerede universitetslærere, der brokker sig over niveauet hos nystartede studerende. Fortællingen om de manglende skrivekundskaber er gentaget så ofte, at det næsten har indlejret sig som et uomgængeligt faktum.

Spørgsmålet er, om de udsagn i virkeligheden blot er udtryk for, at universitetsundervisere har glemt deres ansvar for at lære de studerende at skrive. For sådan et har de nemlig.

Det mener i hvert fald læringskonsulent Bente Kristiansen på Juridisk Fakultet på KU. Det er hende, der har indsamlet de klagende udsagn under et kursus for undervisere om studerendes akademiske skrivning. Og hun bruger dem til at indlede sin nye bog 'Om at skrive på universitetet'. En bog, hvor hovedbudskabet kan koges ned til: der skal skrives mere!

Prøver at lyde akademiske

Når forskere oplever, at de studerende

ikke kan skrive, handler det ikke nødvendigvis om manglende skrivekompetencer, siger hun. Det handler om, at studerende ikke har lært at skrive inden for den akademiske genre, man bruger i det pågældende fag.

"Hvis man skal skrive på et felt, hvor man virkelig er på usikker grund – både på det faglige indhold og på hvad, der forventes i en tekst – kan man godt falde tilbage til et dårligere sprogligt niveau, end man egentlig er på. Hvis man er usikker på, hvad man skal, kan det være svært at fremstå tydelig i en tekst. Og så er det, det bliver noget underligt, forvirret vrøvl."

Bente Kristiansen nævner, hvordan usikre studerende ofte forsøger at lyde akademiske ved at bruge lange sætninger med mange fremmedord, for at få teksten til at "smage akademisk".

Den helt grundlæggende skrivemæssige omvæltning for nye studerende, der kommer fra gymnasiet, er, at de nu skal skrive tekster der fokuserer på hvordan de ved, ikke på hvad de ved. Den forskel skal de lære, og opgaven må nødvendigvis ligge hos deres undervisere på universitet.

"Det kræver, at underviserne får det sagt, og det gør de ikke altid, fordi de ikke

røver 'at lyde akademisk'

at lære et fag, siger læringskonsulent

er opmærksomme på, at det er et issue. Og så er der spørgsmålet: hvordan får man egentlig forklaret, hvordan man ved noget? Det kan være svært at gøre klart, da vidensproduktion jo tit bygger på komplekse metoder.”

Lærere har glemt, hvordan man lærer

Og her ligger et skisma. Underviserne har en forventning om at få afleveret tekster af en vis kvalitet fra de studerende. Og de har som regel ingen problemer med at vurdere, om det er en god eller dårlig tekst. De har bare svært ved at forklare, hvad det er, der gør teksten god eller dårlig.

”Jeg tror mange universitetsundervisere har glemt, hvordan man lærer at skrive inden for deres fag. De har mange års praksis med at skrive inden for et felt, det sidder på ryggraden og er blevet til tavs viden. Og når det er tavs viden, er det meget svært at give videre,” siger Bente Kristiansen.

Hun fortæller, hvordan hun på sit skriveværksted engang fik en henvendelse fra en studerende, der fortalte, at hun havde fået 12 for en opgave. Nu ville hun bare gerne have forklaret, hvorfor hun fik 12: ”Som undervisere er vi nødt til at vise, hvad det er, vi godt vil have – fortælle og vise, hvordan sådan en tekst ser ud, og at vi har nogle kriterier for, hvad vi synes er godt, og hvad vi vurderer ud fra. Problemet er, at mange undervisere ikke er helt klar over kriterierne – det er ikke eksplicit for dem selv.”

Universitetslærerne er nødt til at lære de studerende ... ikke at skrive, men at skrive akademisk inden for den specifikke faggenre. Der er ikke bare akademisk. Der er biologi-akademisk, jura-akademisk, litteraturvidenskab-akademisk. Hvert fag har sin jargon, og det er forskerne på de specifikke områder, der er de eksperter, der kan lære det fra sig.

Find anledninger til at lade dem skrive

Måden at lære det, er ganske enkel: der skal skrives!

”Man skal give de studerende en masse små anledninger til at skrive. Det

kan være små ting i undervisningen – bare et par minutter. Det kan være, at de skriver noget som forberedelse til undervisningstimen. Det kan være, de skal forholde sig til andres tekster.”

Læringskonsulenten er med på, at underviserne hverken har tid eller lyst til at skulle rette og give feedback på et ugentlig læs af tekster, men det kan de studerende sagtens gøre selv.

”De studerende kan lære sindssygt meget af at forholde sig til hinandens tekster. De diskuterer brugen af ord, og på den måde kommer de ind i en faglig diskussion. Man kender fra sig selv, at man tit meget bedre kan se de fejl, andre laver i tekster – hvor teksten ikke hænger sammen, eller hvis der mangler en rød tråd. Det er først, når andre spørger: hvordan kom du egentlig frem til det, at man kan se, at man måske mangler en mellemregning,” siger hun.

Skrivning giver læring

Underviserne behøver ikke bekymre sig om, at der med skriveøvelserne går tid fra den faglige undervisning, pointerer Bente Kristiansen, for at det at skrive faget er simpelthen at lære faget.

”Det at sætte ord på noget, er i sig selv en forståelse. Det er der, man bearbejder stoffet aktivt. Vi siger ofte til de studerende, at de skal diskutere en problemstilling i grupper, for så sker der en bearbejdning. Det gør der også, men der sker en endnu større grad af aktiv bearbejdning, når man skriver. Som det bliver sagt af en studerende i en amerikansk undersøgelse: Hvis man ikke skriver i et fag, er man ligesom bare turist i faget. Det er først, når man skriver, man tilegner sig faget. Man kommer dybere gennem skriftligheden.”

Køber man præmissen om, at man lærer faget ved at lære at skrive faget, må man også medgive, skrivetræningen foregår over hele studietiden.

”Man må acceptere, at et universitetsstudie er en læreproces, der tager fem år. Og da skrivning og den faglige tænkning, der ligger i faget, hænger sammen, man må acceptere, at det at skrive er en del af

den læreproces, der er i et universitetsstudium. Dermed må man også acceptere, at universitetsstuderende ikke kan skrive fagligt godt, når de starter.”

lah

(Ny bog: BENTE KRISTIANSEN: Om at skrive på universitetet, Syddansk Universitetsforlag, okt. 2017)

Skriveøvelse til forelæsnings

3-5 minutters skriveøvelser ved gennemgang af nyt stof, fx under en forelæsning, kan give mulighed for at arbejde med betydningen af nye væsentlige faglige begreber.

Man kan fx stille spørgsmål som:

- Hvilke nye begreber/forståelser/perspektiver bringer denne tekst på banen?
- Er du tidligere stødt på begrebet xx?
- Nævn tre vigtige karakteristika ved xx
- Hvad er de to vigtigste forskelle mellem xx og yy?
- Skriv, hvad NN mener med begrebet xx.
- Giv et eksempel på xx.
- Hvad er sammenhængen mellem xx og yy?

Det er vigtigt at supplere sådanne skriveaktiviteter med, at de studerende sammenligner og diskuterer deres svar, så de kommer til at argumentere fagligt for dem.

Disse aktiviteter er også gode i fag, der arbejder med formler og beregninger. Der er gode erfaringer med at få studerende til at beskrive matematiske forhold med ord, da det giver en mere dybtgående forståelse af indhold.

OPSLAG AF CENSORATER I CENSORKORPSET FOR IDRÆTSUDDANNELSERNE I DANMARK

I overensstemmelse med Bekendtgørelse om eksamen og censur ved universitetsuddannelser (eksamensbekendtgørelsen) af 30. juni 2016 (BEK nr. 1062) opslås censorater for perioden 1. april 2018 - 31. marts 2022. Beskikkelsen foretages af Uddannelses- og Forskningsministeriet efter indstilling fra Censorformandskabet.

På <http://health.au.dk/censor-idræt> ses

- En oversigt over de fag, der opslås censorater i
- En beskrivelse af censorernes opgaver
- Krav til censorernes kvalifikationer
- Honorar

Ansøgning

Spørgsmål af idrætsfaglig karakter rettes til Censorformand Verner Møller på e-mail vm@ph.au.dk. Evt. yderligere oplysninger fås ved henvendelse til Aarhus Universitet, Studieadministrationen, Health, Tobias Abell Nielsen, tlf. 87152825 eller e-mail abell@au.dk.

Ansøgning til censorbeskikkelse foretages elektronisk via <http://sundhedsvidenskabeligeuddannelser.censor-it.dk>

Ansøgningen skal være Censorformandskabet i hænde senest 10. november 2017 kl. 12.00.

Aarhus Universitet er et moderne, fagligt bredt og forskningsintensivt universitet med høj kvalitet i uddannelse og forskning og et stærkt engagement i samfundsudviklingen nationalt og globalt. Universitetet tilbyder et inspirerende uddannelses- og forskningsmiljø for 42.500 studerende og 11.500 medarbejdere og har et årligt budget på 6,3 mia. kr. Læs mere på www.au.dk

Tid og plads til kompetenceudvikling

FAGLIG KOMMENTAR

Af OLAV W. BERTELSEN, fmd. for DM's uni-lærere og AC-FTR på AU

“// For den ansatte er det vigtigt, at man bevarer eller forbedrer sin 'markedsværdi' internt og eksternt, så man lever op til kravene på det aktuelle arbejdsmarked. Det er arbejdspladsen jo også interesseret i.” Sagde DM-konsulent Christina Vandborg i seneste nummer af FORSKERforum.

Når jeg siger noget lignende til mine VIP-kolleger, er responsen som regel: ”Jamen, det lyder rigtigt godt, Olav, men hvor skal vi finde tid til at deltage i dine kurser og hvad det nu er?”.

Kollegerne mener ikke, at de har tid. Og nogle tilføjer selvbekræftende, at vi jo hele tiden kompetenceudvikler os gennem vores forskning.

Billedet understreges af, at vi, VIP'erne, forholdsmæssigt får en meget lille del af de midler, der uddeles gennem kompetencefonden, dvs. de overenskomstaftalte midler, som uddeles på universitetsniveau. Det er i hvert fald tilfældet på AU. Skævheden skyldes især, at VIP'erne sender meget færre ansøgninger.

Når VIP'erne tager så få af kompetencefondsmidlerne, så er det et tegn på, at kollegerne ikke har fokus på den bredere og mere personligt orienterede kompetenceudvikling. Vi udvikler konstant vores kompetencer i forskning, undervisning, når vi lærer nye administrative systemer osv. Men vi holder ikke døren til andre jobs den mindste smule åben.

Mange af os laver den samme slags forskning og publicerer i de samme tidskrifter gennem det meste af karrieren, og det er der ikke nødvendigvis noget galt i, men i forhold til vores almindelige værdi på arbejdsmarkedet kan det være gavnligt også at kunne andre ting.

Jeg har set kolleger, der sidder fast i deres permanente VIP-stilling og egentlig har mistet modet og motivationen. De føler ikke, at de har kompetencer til at søge arbejde andre steder, og så bliver de i jobbet trods mistrivsel. Jeg har forhandlet løn med en institutleder, der mente, at der ikke var grund til at give folk lønforhøjelse for at holde fast på dem, for der var ikke

nogen, der havde sagt deres faste stilling op i hans tid, og han kunne i øvrigt ikke se, hvor de skulle søge hen.

I takt med besparelser og en stadig mere presset arbejdssituation for VIP'erne bliver der også mindre og mindre tid til at bevæge sig ind på nye områder, lære teknikker fra andre discipliner, stifte bekendtskab med hvad der foregår udenfor universitetet, osv. Dermed bliver systematisk kompetenceudvikling mere og mere nødvendig for VIP'erne. Det gælder for dem, der sidder i faste stillinger, men det gælder også for den store gruppe af postdocs, der med altovervejende sandsynlighed kommer til at fortsætte karrieren udenfor universiteterne.

Min opfordring er: sørg for den brede kompetenceudvikling! Kræv, at lederne stiller tid og ressourcer til rådighed, så vi bevarer vores værdi på arbejdsmarkedet.

En helt åbenlys barriere for VIP'ernes kompetenceudvikling er, at vi ikke har tid.

De fleste arbejder allerede mere end 37 timer om ugen. Undersøgelser fortæller enstemmigt, at professorer arbejder 50-52 timer ugentligt, lektorer 44-46 timer, adjunkter og postdocs 40-42 timer (fx FORSKERundersøgelsen 2012).

Vores overenskomst har ikke noget begreb om merarbejde. Arbejdstiden er ukontrollabel. Derfor vil det som regel være vores fritid, vi bruger til kompetenceudvikling, og det betyder, at hvis fx et kursus ikke giver en aktuelt nødvendig kompetence, så har vi svært ved at prioritere det. Der, hvor man har et timeregnskab for undervisning og administration, kunne kompetenceudvikling fremmes, hvis man faktisk fik timer for det.

QUALIFIED

En anden barriere for kompetenceudvikling er, at de fleste af os kun ser os selv som universitetslærere. Vi forestiller os ikke, at der kan være et liv eller en karriere udenfor universitetet. Det skal vi gøre op med – ikke mindst for at styrke vores position i lønforhandlingerne.

Der er mange former for nye kompetencer, der kan være anvendelige på universitetet og udenfor. Det kunne være nye analysemetoder eller teknikker, populærformidling og kommunikation med omverdenen og meget mere. Ny viden om andre forsknings og praksisfelter vil også kunne bidrage til tværfaglige nybrud i ens eget forskningsfelt. Der er gode eksempler ude på universiteterne, som vi kan lade os inspirere af, hvis bare vi synliggør dem.

Min opfordring er: sørg for den brede kompetenceudvikling! Kræv, at lederne stiller tid og ressourcer til rådighed, så vi bevarer vores værdi på arbejdsmarkedet. Kompetencefondsmidlerne kan være en god hjælp til at komme i gang, fordi de ikke er bundet til her og nu-nytte for arbejdspladsen.

Min onkel, der for år tilbage var leder for lastpersonalet i lufthavnen, plejede at sige, at hans folk skulle sørge for hele tiden at have kompetencer, så de kunne søge et andet job. Sikkert fordi der er grænser for, hvor længe kroppen kan holde til at kravle rundt i snævre lastrum med tunge kufferter. Som universitetslærere bør vi have samme princip, fordi vi risikerer at blive intellektuelt nedslidte. Fordi vi på det tenure-fri universitet ikke kan være 100 pct. sikre på at have job helt frem til pensionen. Og fordi det er fedt bare at kunne skride, hvis man ikke synes at klaveret spiller, som det skal.

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

'Bygningsstyrelsen skaber rammerne...

"Vi skaber rammerne ...", står der på en plakate med **projektchef Jørn Orla Bornhardt** fra Bygningsstyrelsen. Han poserer der på plankeværket rundt om KUs Niels Bohr-byggeri på Tagensvej.

FORSKERforums reporter studsede over plakaten, og kom til at tænke på et Brecht-digt: "*Cæsar byggede Rom. Han alene?*"

Men projektchefen bygger ikke helt alene. De er flere om det store projekt, fremgår det af plankeværkets poserende personer, som tilsyneladende alle spiller en vigtig rolle i Bohr-byggeriet: KUs prorektor Thomas Bjørnholm, rektor Stefan Hermann, overborgmester Frank Jensen, regionsrådsformand Sophie Hæstorp Andersen, Rigshospitalets direktør m.fl.

Og så studsede reporteren over, hvordan projektchefen "skaber rammerne"? Altmens det jo netop er blevet afsløret, at Bygningsstyrelsens byggestyring på Bohr-byggeriet er en skandale med milliardoverskridelser på byggebudgetter, med årelang forsinkelse, med elendig byggestyring, med spansk vvs-firmas arbejde der må laves om m.m.

Bygningsstyrelsens elendige byggestyring

Bygningsstyrelsens har tilsyneladende elendig byggestyring, for de sprænger budgetterne på store prestigebyggerier knyttet til uni'erne, afslørede først KUs

UNI-AVISEN og dernæst POLITIKEN. Heraf fremgik Bohr-bygningen som den største skandale, hvor budgettet på 1,6 mia. risikerer at ende på 2,6 mia. kr.

Bohr-bygningen skulle have stået færdig ved årsskiftet 2016/17, men er forsinket på i ubestemt tid, efter at Bygningsstyrelsen i februar helt usædvanligt opsagde kontrakten med en spansk vvs- og el-entreprenør. Der var "væsentlige svigt" i kvaliteten, og nu er eksperter ved at pille det spanske arbejde – som blev lavet af polakker – ned. Styrelsen vil ikke ud med, hvad det kommer til at koste. Og man vil ikke ud med dokumentationen for opsigelsen.

Men overskridelserne på en mia. kr. er ikke Bygningsstyrelsens problem. Man har nemlig sin faste takster og overhead på udlejen, og merudgifterne skal betales af lejerne i SEA-ordningen. Regningen sendes videre til KU, som kan se frem til husleje-forhøjelser på 70-80 mio. kr. Hvis en forskerløn sættes til en halv mio. kr. betyder det 150 færre forskere.

Et af spørgsmålene til nærmere granskning lyder, hvorfor Bygningsstyrelsen valgte det spanske firma. Og ikke mindst hvordan Bygningsstyrelsen holdt øje med, hvordan arbejdet blev udført? Hvorfor kontrollerede Styrelsens bygningssagkyndige ikke løbende arbejdet, så de opdagede kilometerlange forkerte

ventilationsrør? Eller ulovlige el-installationer?

Hele systemet skal nu kulegraves, varsler Rigsrevisionen – og står alle de givne oplysninger til troende, står Byggestyrelsen til tæsk.

Komiske Ali

Men hvordan synes projektchef Jørn Orla Bornhardt selv, at det går?

"Det får du ikke udtalelser om her og nu, ingen kommentarer..."

Men byggeskandalen stemmer slet ikke med projektchefens tilfredse attitude på plakaten. Reporteren kom til at tænke på "Komiske Ali" – Saddam Husseins informationsminister, der fortalte verdenspressen om styrets store fremgang i Irakkrigen 2003, altmens alt raslede sammen omkring ham og Saddam, bogstavelig talt lige uden for ministeriets døre...

Men hvad synes projektchefen om sammenligningen med Komiske Ali i lyset af 'Vi sørger for rammerne ...' og så byggesagens virkelige tilstand?

"Jeg har ingen kommentarer. Du kan sende mig en mail, så skal jeg sende den videre til vores presseafdeling. Hav en god dag..."